

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Aprill 2009 nr 3 (2371) • Tartu Ülikooli ajakiri

Selles numbris:

75-AASTANE TUDENG ASTA ISAK

TARTU SEMIOOTIKA AITAB LAHENDADA
MAAILMA ERI PAIKADE KULTUURIKONFLIKTE

KEVADPÄEVADE KAVA

NOORTE KEELEOSKUS PÕHINEB
SUURES OSAS SISETUNDEL

TAHE ON PEAMINE

Foto: Margus Ansu/Postimees/Scanpix

Sigrid Sõerunurk

UT peatoimetaja

75-aastane Asta Isak kummutab müüdi, justkui peaks üliõpilane olema ainult vastselt keskkoolipingist tulnud noor. Ei pea. Õppimistahet on vanaproual mitmekordselt ning nii mõnigi noor võiks temalt eeskujuga võtta, sest eluvintsutused ei ole võtnud õppimishimu.

Aire Olesk on ülikooli geoinformaatika ja kartograafia magistrant, kes tegi oma unistuse teoks ning läks õppima Austraaliasse, kus

VÕIB-OLLA JÄÄVAD HEAD MÕTTED SAGELI JUST JULGUSE TAHA, SEST NII NAGU SENI TEHTUD, ON JU KÕIGE KINDLAM.

nii elamine kui ka õppimine on ehmatavalt kulukas. Õppejõud ja teadlased on seal aga hinnatud ning tehnilised võimalused head, see kaalus muu üles. Airel jagus tahtmist suurte väljaminekute kiuste unistus teha ning nii õpib ta maailma kuklapoolel Kristjan Jaagu stipendiumi toel.

Sageli on eri stipendiumite pakujud kurtnud, et Eesti üliõpilane ei kipu minema välismaale end täiendama ega taha seetõttu ka pakutavaid stipendiume. Miks ei taha? Sest Eesti üliõpilane kiirustab iseseisva elu alustamisega ja läheb kooli kõrvalt tööle. Elutempo on ju kiire, äkki jääb muidu veel rongist maha.

Ometi tuleb igaühel peagi mõelda, mille poolest ta teistest omasugustest erineb ning mis annab konkurentsieelise. Regiojuht Teet Jagomägi ei ole rongist maha jäänud, kuigi käis tudengipõlves maailma uudistamas. Jah, töö kõrvalt venis ülikooli lõpetamine liiga pikaks, aga tal oli siiski tahe see lõpetada ning tegelikult tahaks ta kunagi ka doktorikraadini jõuda.

Seni otsib Regio ülikooliga teisi kokkupuutepunkte. Ja leiab ka, kuigi siin tundub, et tahtest alati ei

piisa, sest teadus- ja ärimaailm on niivõrd erinevad.

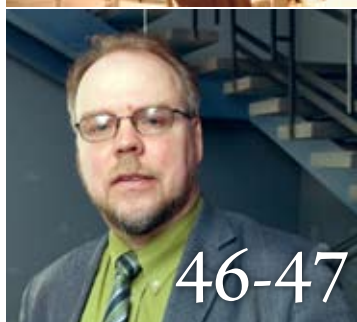
Regiot on sageli toodud innovaatilisuse ja uute ideede looja heaks näiteks. Ent tahtepuudusel uusi ideid ei sünni. Samas peab tahtega kaasas käima ka paras annus julgust idee teoks teha. Võib-olla jäävad head mõtted sageli just julguse taha, sest nii, nagu seni tehtud, on ju kõige kindlam ja rutiini rikkumine tundub mõnelegi lausa patuna. Kriisiajal naljaviskaminegi võib tunduda patuna, ometi muudab julgus vaadata keerulisi olukordi läbi huumoriprisma olemise helgemaks. Kes kahtleb, lugegu Liisi Laineste doktoritööd. Jah, ka naljadest saab väitekirja kirjutada.

Üks, mida tudengid kindlasti selle kuu lõpul tahavad, on puhata vaim välja ja näiteks isetehtud imemasinatega karsumdi Emajõkke lennata või siis vähemalt vaadata, kuidas kaaslased seda teevad. Loodetavasti tekitavad kevadpäevad indu ja tahtmist taas lõputööga tegeleda. Asta Isak igal juhul kavatseb tänava oma magistratöö ära kaitsta, mis sest, et arvuti kõvaketas vahepeal üles ütles ning ühes sellega ka senitehtud töö ära kadus. ☹

UT

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Universitas Tartuensis on Tartu Ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 3300. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Tartu, Lutsu 5 (III k); Tel: 737 5680, 523 1751; e-post: ajakiri@ut.ee; www.ajakiri.ut.ee. Postiaadress: Ülikooli 18, Tartu 50090 • **Vastutav väljaandja:** Illari Lään; **peatoimetaja:** Sigrid Sõerunurk; **toimetajad:** Merilyn Merisalu ja Aija Sakova; **keeletoimetaja:** Marika Kullamaa; **küljendaja:** Margus Nõmm, Christina Noukkala; **fotograafid:** Andres Tensus ja Ove Maidla; **infotoimetaja:** Gea Gorjunova; **Trükk:** Ecoprint • Kõik Universitas Tartuensis avaldatud artiklid jm tekstid ning fotod ja illustratsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetusel lubab neid kasutada vaid koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisele. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada.

- 4** TÜ kunstimuseum tutvustab antiikaja inimeste igapäevaelu.
- 5** Ülikooli kantsleriks sai Andres Liinat.
- 6** Tartu muusikapäevad peavad 30. juubelit.
- 7** Astronoomianäitus ajaloomuuseumis
- 8** Milline on stereotüüpne venelane?
- 12** Eesti üks vanemaid tudengeid – Asta Isak
75-aastane Asta Isak on tõendus selle kohta, et tudeng ei pea olema keskkooli lõpetanud noor, vaid et ka pensionieas on inimestel jaksu ja huvi edasi õppida.
- 16** Üliõpilaste keeleoskus rajaneb sageli vaid intuitsioonil.
- 20** Tudengielu maailma kuklapoolel
Austraalias New South Walesi ülikooli linnakust on ookean 10 minuti jalgrattasõidu kaugusel, tudengeid on 130 eri riigist ning õppimine ja elamine on väga kallis, aga muidu kulgeb elu seal sama rahulikult kui Tartus.
- 22** Kanada kultuurisemiootik ning -praktik Roger Parent rakendab Tartu kultuurisemiootikat kultuurikonfliktide lahendamisel maailma eri paigus, peatselt näiteks Afganistaanis ja Sri Lankal
- 27** Tartu kevadpäevade programm
- 31** Vilistlane
Regio juht Teet Jagomägi on Tartu Ülikooliga seotud juba lapsepõlvest ning otsib praegugi alma materiga koostöövõimalusi.
- 34** Väitekiri postsotsialistlikust naljatradsioonist
- 37** Üliõpilasselts Liivika tähistab 100. juubelit.
- 42** Vestlusring Viljandi teatritudengitega
Tänavu lõpetab Viljandi kultuuriakadeemia seitsmes lend teatritudengeid, kelle ülikooliaastad on möödunud suures osas mööda Eestit ringi sõites ja etendusi andes.
- 46** Tartu observatooriumi juhataja Laurits Leedjärv räägib, kuidas on astronoomia ja kultuur omavahel seotud.
- 48** Charles Darwini tähendus brittidele
- 51** Juubilarid
- 54** Kaitsmised ja teated

Doktorantide assamblee

13. aprillil kell 11 algab Tartus Dorpati konverentsikeskuses doktorantide assamblee, mida korraldab Eesti Noorte Teadlaste Akadeemia koostöös Tartu Ülikooli doktorantide töörühmaga.

Kokkusaamise esimeses pooles on kavas ettekanded teemal «Eesti doktorandid Euroopa kõrgharidusruumis», sh tutvustatakse Eesti Noorte Teadlaste Akadeemia tegevust, räägitakse Euroopa doktorantide ja noorteadlaste nõukogu (EURODOC) tegevusest ning üle-euroopalisest küsitlusest doktorantide hulgas.

Kohtumise teises pooles arutatakse TÜ doktorantide töörühma koostatud ettepanekud doktoriõppe tõhustamiseks, sh doktorandi staatuse muutmist üliõpilasest noorteadlaseks. Assambleele on oodatud doktorandid, nende juhendajad ja kõrgkoolide esindajad.

Lisainfo: Veiko Karu, veiko.karu@ttu.ee, www.enta.ee/doktorandid.

NIMETATI EMERIITPROFESSOR

27. märtsi istungil nimetas TÜ nõukogu emeriitprofessoriks Jaak Maarooši, kes on Tartu Ülikoolis töötanud 43 aastat, sellest 20 aastat profesori ametikohal.

Foto: Andres Tennus

Vaasimaali õpituba

Antiikaja argielu kunstimuuseumis

Sigrid Söerunurk
sigrid.soerunurk@ut.ee

Märtsi keskpaigast septembri lõpuni on TÜ kunstimuuseumis avatud interaktiivne näitus «*Carpe diem! Naudi päeva!*», kus saab aimu, milline oli antiikaja inimeste igapäevaelu.

Muuseumikülalastajal on võimalus rännata ajas 2500 aastat tagasi, uudistades kunstiteoseid, mis on kaunistanud Vana-Kreeka pühaid ja nende ümbrust, proovida selga antiikstiilis rõivaid, küsida oraaklilt ennustusi, ehitada arvutiekraanil templit ja rännata Vana-Kreeka eri paikadesse.

Samuti saab katsuda *omphalos*'t ehk antiikaja maailma naba, panna kokku piltmõistatusi, katsetada kreeka tähestikus kirjutamist, harjutada kätt vaasimaalis ja palju muud.

Kevadisel koolivaheajal said koolinoored valmistada ehtepae-

lu, mosaiike ning teha vaasimaali. 11. aprillil on plaanis kipsivalamise ja 22. aprillil õpituba antiikaja rõivaste valmistamisest.

Enne emadepäeva saavad lapsed kunstimuuseumis valmistada ehteid, mida emale kinkida.

15. mail kell 10 algab suurejooneline Homerose eepose «Ilias» avalik ettelugemine non-stopina koostöös TÜ klassikalise filoloogia osakonnaga.

Septembris toimub loengusari «Antiigiakadeemia», kus kõneldatakse nii muusikast, kirjandusest, köögist, kommetest kui ka pulmarituaalidest.

Näitus on avatud tööpäeviti kell 11–18 ja laupäeviti kell 11–15. Pileti hind on 25 krooni.

1803. aastal asutatud TÜ kunstimuuseum on Eesti vanim muuseum ja ühtlasi ka ainus Vana-Kreeka kultuuripärandit säilitav muuseum terves Baltikumis.

Ülikooli kantslerina asub tööle Andres Liinat

Kantsleri konkursi võitnud Andres Liinat asub tööle aprilli algusest ning tema töö eesmärk on tõhustada ülikooli tugistruktuuride koostööd. Rektor Alar Karis loodab, et Liinat toob ülikooli administratsiooni juhtimise värsket pilku ja uudseid ideid.

Liinat ise ei oska veel öelda, kuidas peaks juhtima ligi 400-aastase ülikooli tugiüksusi ja allasutusi, aga ta on veendunud, et kõik organisatsioonid peavad iga päev ja igas oma lülis püüdlema kokkulepitud eesmärkide poole.

«Parimaid juhtimislahendusi otsitakse nii tehistes, haiglates, valitsusasutustes, kirikutes kui ka ülikoolides.

Seetõttu pole ka kantsleri ametikoha loomine ja sellega kaasnevad juhtimismuudatused millegi poolest eripärane samm,» rääkis Liinat, kellel on pikaajaline

juhtimiskogemus Eesti erasektori ettevõtetes.

Kantsler peab oluliseks õppida tundma ülikooli töökultuuri ja toimimise eripära. «Annan selgelt aru, et kantsleri ametis ei saa tugineda pelgalt universaalsetele juhtimismeetoditele, vastasel korral saan ma ilmselt tihti kuulda (või räägitakse sellest kohvinurgas, anonüümsetel kommentaariveergudel), et ülikooli juhtimine ei ole panga, kaubamaja või hotelli juhtimine.»

Liinat on töötanud hotelli Olümpia ja Reval Hotelligrupi juhataja ning Tallinna Kaubamaja direktorina, Hansapanga eraisikute panganduse direktorina ja ASi Bookinghouse nõukogu esimehena.

Kantsler allub rektorile ja kuulub rektoraadi koosseisu.

Kantsleri ametikoha loomise-

Foto: erakogu

Tartu Ülikooli kantsler Andres Liinat

ga kaovad senised administratsiooni-, finants- ja haldusdirektori ametikohad. Rektor on siiski väljendanud arvamust, et see ei tähenda, et neil ametikohtadel töötavad inimesed ülikoolist lahkuksid.

Tartu Ülikooli kammerkoor valiti mainekale festivalile

Tartu Ülikooli kammerkoor valiti III rahvusvahelisele Harald Anderseni kammerkooride festivalile Helsingisse.

Koos kammerkooriga, mida juhatab dirigent Triin Koch, astuvad maailma ühel kõrgemasemelisel kammerkooride festivalil üles 12 koori Skandinaaviast ja Euroopast. Eestist osaleb ka Risto Joosti

kammerkoor Voces Musicales.

Kolmandat korda ja iga kolme aasta järel toimuvat festivali hinnatakse üle maailma ning tung festivalilavale on suur. Koore hindab žürii, kuhu kuuluvad mainekad dirigendid ja muusikategelaused. Festivalikoorigid on enamjaolt kõrgel tasemel ja peamiselt muusikaharidusliku taustaga.

Festival toimub 11. ja 12. septembril Helsingis Sibeliuse akadeemia saalis.

Jaanuari lõpus Eesti kooriühingu poolt aasta kooriks nimetatud kammerkoor ja aasta dirigendiks nimetatud Triin Koch esitavad Helsingis Tormise, Pärdi, Mägi, Poulenci, Debussy, Kokkose ja Rautavaara koorimuusikat.

Muusikapäevad peavad juubelit

Merilyn Merisalu

merilyn.merisalu@ut.ee

Tänavu möödub TRÜ rahvaste sõpruse päevade raames peetud esimestest Tartu muusikapäevadest 30 aastat.

«Tartu muusikapäevad 30» festivali raames toimub 1. ja 2. mail Tartu Vanemuise kontserdimajas neli kontserti. Sünnipäevaks antakse välja ka raamat ning Vanemuise kontserdimaja ette püstitatakse skulptuur Eesti muusikute auks.

«Kõige suurem rõõm on mul selle üle, et nii nagu aastaid tagasi, suudame ka seekord muusikasõpradele pakkuda Eesti parimate artistide loomingu esmaesitust,» ütles Jaan Habicht, festivali «Tartu muusikapäevad 30» loovjuht.

Koos Vanemuise sümfooniikutega esinevad kontsertidel ansamblid Panto, HND, Justament ja Rosta Aknad.

Esmaettekandele tuleb ka

Rein Rannapi kantaat «Taevas ja Maa», mis on omamoodi järjeks veerandsajatagusele pärlile «Ilus maa». Laval näeb teiste seas ka näiteks Vaiko Eplikut, Tõnis Mäge, Tanel Padarit ja ansamblit Fix.

Tartu muusikapäevade kontsertidel esinemine on olnud muusikutele tugevaks loominguks motivaatoriks ja palju legendaarset Eesti muusikat on kirjutatud spetsiaalselt muusikapäevadel ettekandmiseks.

Muusikapäevad toimusid aastatel 1979–1991, kokku kolmteist korda, ja neist on jäänud Eesti muusikasse sügav jälg.

Näiteks 1987. aastal, fosforiidisõja laineharjal, kirjutasiid Alo Mattiisen ja Jüri Leesment laulu «Ei ole ükski ükski maa», mis kanti võimude kiuste ette 1987. aasta mais Tartu Raekoja platsil.

Festival «Tartu muusikapäevad 30» on kultuuriüritus, mille eesmärk on ajaloolise muusikasündmuse väärikas tähistamine ja Eesti muusikaelu traditsioonide edasikandmine.

Tänavuse juubelifestivali raames peetavatele kontsertidele maksab üksikpilet 350 krooni ja neid saab osta alates 1. aprillist Piletilevi ja Piletimaailma müügi-punktidest.

Kõikidele kunagistele ja tulevastele kontsertide küllastajatele ja esinejatele on avatud «Tartu muusikapäevad 30» kodulehekülk www.musapaevad.ee, kus on info kõigi toimunud muusikapäevade esinejate kohta koos pildi ning peatselt ka audio- ja videomaterjaliga.

Rahvusvaheline juhtimiskonverents

3. ja 4. aprillil korraldab majandusteaduskond Tartus Dorpati konverentsikeskuses rahvusvahelise juhtimiskonverentsi «Juhtimisteooria ja -praktika sünergia organisatsioonides».

«Eestis on millegipärast nii, et rakenduslik ja teoreetiline juhtimine käivad väga eri suundades – teoreetikud väidavad ühte asja ja praktikud teist. Meie üritame selle

konverentsiga anda võimaluse neil kokku saada,» rääkis ettekandega esinev professor Maaja Vadi.

Konverentsi eesmärk on anda ülevaade juhtimise aktuaalsetest uurimisteedest, arendada rahvusvahelist koostöövõrgustikku ning soodustada praktikute, teadlaste ja tudengite koostööd.

Ettekanded teevad näiteks Baltika grupi peadirektor Meelis

Milder, Alar Tamming AS-st Tavid, Vanemuise teatri finantsjuht Toomas Peterson ja Eesti Vabaõhumuuseumi direktor Merike Lang. Innovatsiooniaasta kui koostööpartneri poolt on peasineja Aune Past.

Peale nende esinevad konverentsil väliskülalised Itaalia, Kanada, Rootsi, Sloveenia, Läti ja Leedu ülikoolidest.

Astronoomianäitus ülikooli ajaloo muuseumis

26. märtsil TÜ ajaloo muuseumis avatud näitus «Struveta poleks satelliittelevisiooni» on pühendatud rahvusvahelise astronoomia-aastale ja jääb publikule avatuks 27. septembrini.

Näituse külastajad saavad ülevaate olulistest etappidest kosmosereiside, kaugeire, satelliittelevisiooni ja GPS-süsteemi arengus, kus on oluline tähtsus ka Eesti teadlaste tööle.

Saab näha esemeid, millega Tartus tegutsenud astronoom Friedrich Georg Wilhelm Struve mõõtis meridiaanikaart ning täpsustas seeläbi Maa mõõtmeid ja kuju.

Samuti eksponeeritakse Eestis välja töötatud kosmose teleradio-meetmeid, mille abil mõõdeti Maa atmosfääri hajuskiirgust ning saadi niiviisi väärtuslikku infot

Foto: Tartu observatooriumi arhiiv

atmosfääris leiduva kohta.

Näitusel on üles seatud ka lunoidivaatlusjaam, kus külastajatel avaneb võimalus ise heita pilk Maa esimese tehiskaaslase vaatlemiseks mõeldud teleskoopi.

Alates 15. aprillist saavad koolid hakata tellima ka näitusega kaasnevat pedagoogilist programmi «Muutuv tähistaevas», mis on suunatud eelkõige põhikoolide õpilastele.

AHHAA avab autonäituse

5. aprillil avab teaduskeskus AHHA Lõunakeskuses erakordse näituse «Ahaa, auto-ring!», mille tõmbenumbriks on Vormel 1 täpne koopia.

Tegemist on haarava koguperenäitusega jõust ja energiast glamuurse Vormel 1 maailma kaudu. Rajal on palju interaktiivseid eksponaate ja ehedaid võistlusmomente nii tulinahkadele fännidele kui ka neile, keda

mürisevate mootorite maailm seni külmaks jättis.

Võistelda saab sõpradega boksipeatuses rehvi vahetusel, testida sobivust Vormel 1 piloodiks või proovida, mis tunne on läbida tippkiirusel raskeid kurve.

Näituse tõmbenaelaks on ehtsana tunduv Vormel 1 auto, mida paljud kunagi nii lähedalt näinud pole. «Ahaa, auto-ring!» tekitab küsimusi ja annab

vastuseid ning aitab avastada füüsika mitmekülgust. Näituse on kokku pannud juhtivad Austraalia spetsialistid ning see on hariv, haarav ja mis peamine, interaktiivne.

Näitusel saab tutvuda nii vormel 1 võidusõidumasinate tehnoloogia ja füüsika kui ka inimese vastupidavuse ja bioloogiaga. Näitus on ühtaegu nii meelelahutuslik ja lõbus kui ka teaduslik.

Kuidas näevad naabrid tüüpilist venelast?

Villu Päär

www.novaator.ee

Venemaa on võimas, ent kuidas mõjutab selline võimas naaber kuue Venemaaga piirneva riigi rahvaste vaadet iseendile ja nende pilti tüüpilisest venelasest?

Maailmas on laialt levinud arvamused, et soomlased on vaiksed, britid reserveeritud ja itaallased väga emotsionaalsed. Selliseid laialt levinud vaateid mingi rühma kohta nimetatakse ka stereotüüpideks.

Tartu Ülikooli isiksusepsühholoogia vanemteadur Anu Realo juhtimisel uurisid teadlased kuues Venemaa naaberriigis, Soomes, Eestis, Lätis, Leedus, Poolas ja Valgevenes, millisenä kirjeldata inimesed tüüpilist venelast, tüüpilist oma rahvuse esindajat ja lõpuks ka iseennast. Võrdluseks võeti kõrvale ka Venemaal tehtud samalaadne uuring. Kokku vastas uurimuses kasutatud küsimustikele 1448 inimest.

KÕIGIL ON VENELASTEGA ASI AJADA

Realo sõnul on kõigil neil riikidel olnud Venemaa ja venelastega oma ajaloo jooksul rohkelt

kokkupuuteid, kuigi olud on riigiti üpris erinevad. Rohkem kui neljandik Läti ja Eesti elanikest on vene rahvusest, samas on Soomes ja Poolas venelasi alla ühe protsendi. Poolas on jällegi pikk ajalooline kogemus suhtlusel vene kaubareisijatega. Soomet külastas näiteks 2007. aastal 850 000 Venemaalt pärit turisti. Kõige tihedamalt on Venemaaga seotud aga Valgevene.

Teadlasi huvitas sedapuhku, kui ühtne ja püsiv on kuue Venemaa naaberriigi pilt tüüpilisest venelasest.

Näiteks kanadalaste puhul on varasemad uuringud leidnud, et nemad kirjeldavad iseendid sellistena nagu ameeriklased ei ole. Seda nimetatakse peegelpildi teooriaks.

Realo käe all tehtud uuringust ilmnes, et sama peab paika ka Venemaa naabrite puhul. Nii ka eestlased, lätlased kui ka soomlased kirjeldasid oma rahvust iseloomustavaid jooni vastandina venelasi iseloomustavatele: me oleme need, kes venelased ei ole.

Samas näitavad poolakate tulemused, et seal ei nähta oma rahvuse ja venelaste vahel nii suuri erinevusi, eriti selles osas,

mis puudutab ekstraverstust ja avatust uutele kogemustele.

Kuue riigi tulemustest joonis-
tub venelastest välja üsna ühtne pilt, milles kirjeldatakse venelasi väga ekstravertsete ja avatutena, kuid venelased pole eriti meeldivad ega ka kohusetundlikud.

EESTLASED: VENELASED ON VAENULIKUD

«Venelased ise näevad endid positiivsemas valguses kui Venemaa naaberrahvad. Venelased ise arvasid, et nad on avatumad, sotsiaalsemad ja meelekindlamad,» ütles Realo.

Venelaste naabritele näivad venelased impulsiivsetena, eestlaste arvates on venelased ka vaenulikud.

Rahvusliku iseloomu skaala küsimustikku tuli vastanutel täita kolmel korral. Esmalt hinnata oma rahva tüüpilist esindajat, teiseks tüüpilist venelast ja kolman-

Foto: IndexStock/Scanpix

daks hinnata iseennast.

Selgelt pidas paika üks seaduspära: iseennast nähakse paremas valguses kui oma rahva tüüpilist esindajat.

Valgevenelaste ja venelaste arvamused enda kohta olid üsna sarnased, sama pidas paika ka katoliiklike Leedu ja Poola puhul ning ligidased olid ka eestlaste ja lätlaste enda iseloomustamiseks antud vastused.

«Kummaline on näiteks see, et kuigi Eestis kiputakse arvama, et oleme lätlastest väga erinevad, siis see, kuidas eestlased kirjeldavad endid ja lätlased endid,

langeb paljuski kokku,» ütles Realo. «Meil on ühine ajalooline kogemus, ühised geenid ja ühine arvamus venelaste kohta.»

Samuti selgus uuringust, et rahvuslikud stereotüübid on vähemalt eestlaste ja poolakate puhul üsna püsivad. Lisaks mullu tehtud küsitlustele olid teadlastel kasutada samad andmed ka viie aasta eest Poolas ja Eestis tehtuist, mis viitasid, et viie aastaga pole vaated oluliselt muutunud.

Uuringu tulemusi kirjeldav artikkel ilmub eeloleval suvel ajakirjas European Journal of Personality. [@](#)

Kummaline on näiteks see, et kuigi Eestis kiputakse arvama, et oleme lätlastest väga erinevad, siis see, kuidas eestlased ja lätlased endid kirjeldavad, langeb paljuski kokku.

Tartu Ülikooli isiksusepsühholoogia vanemteadur ja uuringurühma juht Anu Realo.

2009 – RAHVUSVAHELINE ASTRONOOMIA-AASTA

Tänavu möödub 400 aastat sellest, kui Galileo Galilei ehitas esimese astronoomilise teleskoobi ja asus sellega taevast uurima.

Astronoomia-aasta eesmärk on äratada laialdasemat huvi astronoomia ja teaduse vastu üldiselt. Seetõttu on võimalik endale osta ka lihtne ja odav teleskoop, millega saab ise tähistaevast vaadelda.

Galileoskoobi komplekt koosneb 5 cm läbimõõduga klaasobjektiivist, plastikokulaarist ja torust. Selline teleskoop tagab 25-kordse suurenduse. Komplektis on veel kaks korda suuremat suurendust võimaldav plastikust nn. Barlow' lääts. Sellises kombinatsioonis suurendab teleskoop 50 korda.

Tartu observatooriumi juhi Laurits Leedjärve sõnul peaksid galileoskoobid Eestisse jõudma aprilli lõpul. Galileoskoop maksab ligikaudu paarsada Eesti krooni.

Peale galileoskoobi on rahvusvahelise astronoomia-aasta raames plaanis veel mitmeid projekte: avalikud vaatlusõhtud, näitused, loengud, seminarid jms. Lisainfot saab astronoomia-aasta kodulehelt www.astronomy2009.ee.

Esindus sai uue koosseisu

Merilyn Merisalu

merilyn.merisalu@ut.ee

10.–12. märtsini toimunud Tartu Ülikooli üliõpilasesinduse valimised 2009/2010. õppeaastaks andsid tudengitele 20 uut esindajat.

Kokku on TÜÜEs küll 31 tudengiesinejat, 11 neist olid aga ka eelmises koosseisus. Eeliskõrvalduses pääsesid esindusse oma teaduskonnast või kolledžist enim häält kogunud kandidaadid, keda oli seekord kokku 14. Oma kandidaate ei seadnud seekord üles ei Pärnu kolledži ega TÜ õigusteaduskonna Tallinna osa.

Lisaks iga teaduskonna või kolledži populaarseimale esindajale pääses TÜÜEsse ka 18 inimest üldise pingerea alusel.

Need kandidaadid, kes ei osutunud praegu valituks, saavad sisse üldise pingerea alusel, kui praegusest koosseisust peaks liikmeid välja langema. Võrdset häält saanud kandidaatide vahel selgitatakse pingeriida loomisest teel. Kandidaatide

paremusjärjestus on üliõpilasesinduse koduleheküljel www.tyee.ee.

Kokku käis tänava tudengiesindajaid valimas 3634 inimest, mis on ligi 22% Tartu Ülikooli üliõpilaskonnast. Suurem osa valijaid andis oma hääl õppeinfosüsteemis, vaid 96 ülikooli raamatukogu valimispunktis. Võrreldes eelmise aastaga käis valimas 180 inimest rohkem.

2008/2009. õppeaasta koosseisu volitused kestavad 5. aprillini, mil toimub uue esinduse esimene

koosolek, kus valitakse ka uus juhatus.

Kuni 26. märtsini said TÜÜE juhatusse kandideerida kõik Tartu Ülikooli immatrikuleeritud üliõpilased. Esinduse teabespetsialisti Elke Joosepi sõnul saavad nii võimaluse ka need aktiivsed tudengid, kes esindusse mingil põhjusel ei pääsenud.

Senise ajaloo jooksul pole väljastpoolt esindust ühtegi kandidaati juhatusse kandideerinud.

Foto: Tanel Melk

Tartu Ülikooli üliõpilasesinduse uude koosseisu pääses ka 11 aktiivset noort 2008/2009. õppeaasta koosseisust.

Rotalia fondi stipendiumikonkurss

Rotalia fond USA-s kuulutab 2009/2010. õppeaastaks välja 15 stipendiumi à 1500 USD. Stipendium on mõeldud Eesti avalik-õiguslike ülikoolide (TÜ, TTÜ, TLÜ, EMÜ, EMTA, EKA) päevase õppe 2. aasta bakalaureuseastme ja 1. aasta magistriastme üliõpilastele.

Vormikohane sooviavaldus

tuleb saata 30. aprilliks 2009. a fondi stipendiumide komitee sekretäri Sirje Margi nimele Ülikooli 18–121, 50090 Tartu. Kvalifitseeruvad ka 30.04.2009 postitempli kuupäevaga saadetud sooviavaldused.

Lisainfo: www.rotalia.ee/rotalia-fond-USAs. Stipendiaadid avalikustatakse samal veebilehel

augustis. Stipendiumid antakse üle septembri alguses Tartus Rotalia majas toimival aktusel.

Rein Grabbi

Fondi stipendiumide komitee esimees

Lisainfo: Sirje Mark, tel 737 5606, e-post: sirje.mark@ut.ee

Ülikooli tulevik sõltub õpetajakoolitusest

Margus Pedaste

TÜ Pedagogiumi direktor

Kõik oleme kuulnud õpetamisprobleemidest koolis ning tõlgendanud kuuldot oma mälestustele tuginedes.

Tavapärane on arvamus, et õpetajaameti ja õpetajate koolitamisega seoses oskab kaasa rääkida igaüks, kes on koolis käinud. Nii ei tohiks see aga olla.

Võib öelda, et kujunenud olukorras on süüdi ka ülikool ise. Probleemi eiramine viib tasapisi mõõnani kõigis ülikooli tegevusvaldkondades. Iga teaduskonna ja kolledži soov peaks olema vastu võtta piisav hulk üliõpilasi, kes on motiveeritud, võimekad, vajalike eelteadmiste ja oskustega ning jätkaksid lõpetamise järel tööd oma valdkonnas kas siis ülikoolis või väljaspool seda.

Ülikoolis võime valdavalt kohata põhimõtet, et end parimast küljest näidanud üliõpilased värvatakse kiiresti teadus- ja arendustööle. Nad liiguvad edasi bakalaureuseõppest magistriõppesse, kuid neist ei saa õpetajaid. Kes siis õpetajateks jäävad?

Meil pole usaldusväärseid uuringuid selle kohta, mille alusel langetatakse valik õpetajakoolituse kasuks. Need uuringud tuleb Pedagogiumi initsiatiivil teha.

Foto: erakogu

On selge, et kõigil õpetajakoolituse õppekavadel on koolitustel- limuse täitmisega probleeme ning tellimuse täitminegi ei tähenda veel, et lõpetajad oleksid alati suurepäraseks õpetajad.

Eelmisel õppeaastal töötas Eesti üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes ja koolieelsetes lasteasutustes kokku 24 518 õpetajat. Kui iga õpetaja töötab keskmiselt 30 aastat, siis on aastas vaja juurde 817 õpetajat. 2006. aasta oktoobrist 2007. aasta oktoobrini lõpetas haridus- ja teadusministeeriumi andmetel Eestis õpetajakoolituse 800 inimest, ent pedagoogina asus tööle vaid 219 lõpetajat.

Seega võib öelda, et 817 vajatavast kohast täideti napilt üle veerandi. Ka ministeeriumi andmed toetavad seisukohta, et prob-

leemid on tõsised – vaadeldud perioodil töötab õpetajakoolituse lõpetanute õpetajana 30%.

Õpetajate koolitamiseks on õppekohad olemas, aga need vähesedki, kes seal on, ei asu lõpetamisel koolis tööle. Seega on lühinägelik suunata õpetajaks kujunemise eeldustega võimekad noored kiiresti erialateaduste rajale. Kõigi huvides peaks olema, et just neist saaksid õpetajad suure algustähega. Nemad suudavad kõita koolis sadade noorte tähelepanu.

Nii võib ühe võimeka bakalaureuseõppe üliõpilase juhtimine õpetajakoolituse rajale tuua valdkonda kümneid ja kümneid vähemalt sama võimekaid noori. Kui sageli seda aga praegu tehakse?

Tõsi, sel juhul peame vaatama natuke kaugemale tänasest päevast ja ülikooli arengukava perioodist. Kas ülikool on selleks valmis?

PROBLEEMID ON VÄGA TÕSISED – VAADELDUD PERIOODIL TÖÖTAB ÕPETAJAKOOLITUSE LÕPETANUTEST ÕPETAJANA VAID 30%. NII PEAKSID PRAEGUSED ÕPETAJAD TÖÖTAMA KESKMISELT 30 AASTA ASEMELE 120 AASTAT.

**ASTA ISAK
MURRAB
TUDENGISTAMPE**

Merilyn Merisalu

merilyn.merisalu@ut.ee

75-aastane Asta Isak on kindel tõendus selle kohta, et tudeng ei pea olema just keskkooli lõpetanud noor, vaid et ka pensionieas on inimestel piisavalt jaksu ja huvi edasi õppida.

Sel kevadel usuteaduskonnas magistritööd kaitsva Asta elu ei ole kohe kindlasti olnud kerge, seda rohkem paneb aga imestama, kuidas ta jõuab ikkagi olla nii tubli ja elurõõmus. Mullune õnnetus arvuti kõvakettaga, mis kustutas terve tema algse lõputöö ja sundis kõike otsast alustama, tundub muuga võrreldes väike mure.

Kui Pärnu-Jaagupi alevi südames sildi alt «Galerii» madalasse majja astun, tervitab mind esimesena ilus suur kass, kes tiirleb mu jalgade ümber nagu vurrkann ja uurib siis kõik nurgatagused läbi. Perenaine Asta, kelle maalid ja teised kunstitööd galerii seinu ja põrandat katavad, seletab, et karvane Juss otsib oma sõpra Helje-Riini.

TIHE KOOLITEE

Kasutütre Helje-Riini ootamatu surm eelmisel aastal on Astale üks viimaseid valusaid lööke, ometi tahab ta sellegi loo teiste seas ära rääkida. «Mul pole midagi varjata, räägin seda, mis on minu elus olnud, ma ei hakka midagi välja mõtlema,» seletab ta lihtsalt koogilauda ja albumeid valmis seades.

Diplomite ja fotode hulk on tõeliselt aukartustäratav. Asta elu on olnud nii raske kui ka ilus ja

huvitav. Kaante vahel on kiitusega lõputunnistusi, ajaleheartikleid Asta töödest, fotosid perekonnast, laulukoorist ja esitlustest ning luuletusi-joonistusi ikka hulganisti.

«Eks need ole nagu kultuurikihid juba,» muigab Asta kuhjast suurt 1973. aasta Tartu Riikliku Ülikooli lõpuaktuse fotot näidates. Siis lõpetas Pärnumaal Soomaa külas sündinud Asta esimesena oma peres kõrgkooli mikrobioloogia erialal.

Neljalapselises peres oli Asta kõige vanem, nooremate hoidja ja kantseldaja, kui emal aega polnud. Kõik käis nii, et mida Asta ees, seda tegid teised järel. Kuigi ajad olid rasked ja tuli palju tööd teha, said ka kaks venda ja õde Asta eeskujul kõrghariduse kätte.

Pärast sünniküla põhikooli seitset kooliaastat läks Asta otsusekindlalt Pärnusse kooli ja lõpetas seal tütarlaste gümnaasiumi kaheksanda klassi. Tasulist päevast gümnaasiumi õppevormi ei saanud vaesest perest päris tütarlaps endale lubada ja läks edasi hoopis Pärnu töölisnoorte keskkooli õhtusesse vahetusse.

Pärast 11. klassi läks Asta Tallinnasse velskrite kooli. Tegelikult tahtis ta tulla Tartusse arstiteaduskonda, aga kooli kõrvalt töötamine, mis oli tegelikult töölisnoorte koolis õppimise eeldus, tegi oma töö ja neiu kukkus füüsikaeksamil läbi.

Kõigi koolide tunnistused, kus ta on käinud, kinnitavad, et tegu on alati olnud õpihimulise ja targa naisega. Velskrite koolis tegi ta suisa kaks viimast aastat ühega ära ja lõpetas heade tulemustega.

ASTA ISAKU LUULEKOGUD:

«Kesalill» 1991 – valdavalt looduslüürika
«Valguse ja varjude vahel» 1994
«Eluvee allikal» 1996 – Soomes trükitud
«Päikeses ja tuules» 1999 – pühendatud sõpradele ja lastele
«Armastuse altaril» 2000

«Ja lõpetasin hästi. Ainus kolm oli günekoloogia, sest üks osa lõpuhindest oli sünnituse vastuvõtmine ja mina kui noor neiu pelgasin seda natuke. Aga seda pandi tähele ja märgiti üles,» räägib Asta.

ARMSAD LAPSED

Pärast velskrikooli lõppu töötas ta Pärnu polikliinikus kirurgia kabinetis velskrina ning jätkas tööd ka meditsiiniöena Pärnu haigla lasteosakonnas. Ühe öise valve ajal sai alguse sõprus väikese Katriniga, kelle ema oli tüdrukukese kopsupõletikuga maha jätnud.

«Haigla oli üsna külm ja Katrin oli endalt kõik riided maha ajanud ja nuttis suure häälega,» meenutab Asta. Kuna kedagi teist tööl polnud ja ravimiring teistele lastele oli pooleli, pani Asta tillukese lapse endale põue sooja ja võttis ringile kaasa. Sellest sai omaette traditsioon ning tüdrukukese tervis paranes märgatavalt.

Naise jutu järgi käis ta abikaasale välja mõtte, et Katrin enda juurde võtta, mees oli aga sellele vastu. Kui Asta pärast väikest

puhkust haiglasse tagasi läks, öeldi talle aga, et Katrin oli tema äraolekul uuesti külmetanud ja seekord kopsupõletikku surnud.

«Lubasin siis endale, et ühel või teisel moel päästan ma kellegi Katrini-suguse sellisest saatusest, kui mulle see võimalus antakse,» ütleb Asta.

Et perele leiba teenida, on Asta pidanud töötama mitmel kohal korraga. Nii ei ole temast puutumata jäänud ei meditsiinisutused, toiduai-
netetööstus ega ka laborid, ühe neist pidi ta ka ise üles ehitama ja sisustama.

Elu tõi Astale kaks poega, sündisid Aron Jaanus ja Aron Toomas. Naise teadmistejanu oli aga suur ning 1965. aastal täitus ka tema teine südamesoov – Asta pääses TRÜ-sse. Küll mitte arstiteaduskonda, aga ta asus kaugõppes pere kõrvalt bioloogia-geograafiateaduskonnas mikrobioloogiat õppima.

«Tartus õppimine oli minu jaoks väga toekas aeg, sain palju kogemusi ja kuna õppisin kokku seitset eri sorti keemiat, tuli see mulle edasises elus väga kasuks,» kinnitab Asta.

KAVAL KASVATUS

Juba ülikooliajal alustas Asta töötamist laboratooriumides ja jätkas seda ka pärast 1973. aastat, mil jõudis lõpudiplomini. Mikrobioloogia kateedri juhataja dotsent Tohver pakkus talle noorema teadusliku töötaja kohta mikro-

bioloogia laboratooriumis, aga elu ei soosinud kahjuks teaduslikule tööle pühendumist.

Hiidlasest mees jättis Asta üksi lapsi kasvatama ja Sinti uut kodu rajama. Kahele pojale olid lisandunud ka venna tütar Angela ja vähihaige õe üks kaksikutest poegadest – Andrus. Kuna viimane oli üsna ulakas, jagus tema kantseldamist ka Jaanusele ja Toomasele.

Lõpuks suutis Asta terane kasvatus ka poisi õpetajaid šokeerida, sest kutsekoolist väljakukkumise äärel olnud poiss parandas kõik oma hinded ära. «Pärast kooliga rääkimist ütlesin Andrussele, et neil ei ole temasse usku ja ta tahetakse teise, «debiilikute» rühma panna,» räägib Asta. Ühe sõna lisamine torkas poisi eneseuhkust piisavalt, et kool väga heade tulemustega lõpetada.

Üsna pea jäi Asta jälle üksi, sest lapsed lendasid pesast välja. Vanem poeg Jaanus võttis naise ja kolis ära, Toomas tegi seda täpselt samal aastal. «Noorem poeg tuli koju, noorik näpu otsas ja ütles, et teeb ka pulmad. Vend võttis naise, tema tahab ka!», meenutab Asta toona 18aastase poja sõnu.

Ilma hoolitsemata naine aga ei saanud. 1991. aastal tõi ta osati väikest Katrinit meenutades lastekodust endale viieaastase Helje-Riini kasvatada. «Juhataja ütles, et kui ei sobi, tooge tagasi. Ma ise mõtlesin, et seapõrsast, kassipoega ega koerakutsikat ei viida tagasi, kuidas ma seda inimeselapsega teen. Ei vii tagasi, ükskõik, kui raske ka poleks!»

Kui Asta end kaheksa aastat hiljem Non Gratast leidis, tuli

välja, et ei saa ka koolita. Pärnus maalitud maja juures ühe mehe (kes hiljem osutus kohalikuks tuntud kunstnikuks Sorge) käest küsides, mis hoonega tegu, viidi naine käekõrval üles ateljeesse ja kutsuti poolnaljatades kooli.

KOGEMATA KUNSTNIKUKS

Asta naeris seda lugu ka kodus tütrekesele rääkides, läks aga eksamipäeval kohale ja üllatas komisjoni suu lahti. «Mulle anti ette saksofon, pingpongipall ja peegel, pidin neid joonistama ja pärast oli vestlus. Öeldi, et olen vastu võetud, mis seal ikka,» muigab Asta komisjoni noorte meeste nägusid meenutades.

Alates 1999. aastast sai Asta kunstnikuelu hoo sisse. Sellest ajast peale on ta nii Pärnus, Tallinnas, Tartus kui ka Soomes esinenud kokku veerandsaja ekspositsiooniga. Põhiliselt evangeelse sõnumiga maalidega tegi naine tippajal seeriate kaupa aastast kuni 13 näitust. Neli aastat hiljem Pärnu-Jaagupisse kolides ehitas ta kodumajja ka päris oma kunstigalerii.

Non Grata ajal tegi Asta tutvust ka Viljandi kultuurikolledžiga. Tänu kolledži vilistlastele Maija Liisa Aasale, Ave Karellile ja salvestaja Kalle Kivistikule valmisid CD ja kassett pealkirjaga «Eluvee allikal». Kõigi üheteistkümne laulu sõnad kirjutas Asta. Kaheksale loole lõi sõnade autor ka viisi.

«Ma ei mõtlegi, et ma ei anna teist plaati välja. Muidugi annan!» kinnitab Asta, kellel on oma loomingust koduriiulil ka viis avaldatud luulekogu. Kuues

on praegu koostamisel ja sinna loodab ta mullu südamepuudulikkusesse surnud kasutütrel mälestuseks ka mõned Helje-Riini kirjutatud värsid panna.

Kuigi Non Grata sai väga edukalt lõpetatud ning uus kodu galerii ja tütrega oli olemas, ei tahtnud Asta veel oma õpingutele joont alla tõmmata. «2005. aasta sügisel võtsin kartuleid, raadio mängis vao kõrval ja seal öeldi, et on võimalus magistratuuris edasi õppida,» meenutab Asta, kes on praegu üks vanimaid üliõpilasi Eestis.

UUESTI ÜLIKOOLI

Telefonikõne Tartusse sai tehtud, samuti sisseastumiskatsed ja vestlus. Nüüd on aeg nii kaugel, et Asta kaitseb sel kevadel religioonianthropoloogias magistrikraadi teemal «Terrorism minevikus ja tänapäeval».

Usuteadus on Asta arvates eluga tihedalt seotud ja seda õppides tuleb süvitsi minna. «Saad nii üldise hariduse kui ka teadmise, mis eri usundid endast kujutavad. Tead seda ja oskad asjadel vahet teha – kui sa ka selle välja oskad elada, on tegu täiuslikkusega,» räägib Asta, kes kaks korda kuus kohalikule ja ka Pärnu Salemi kogudusele ise jutlusi peab.

Peaaegu kõik Asta kunstitööd on evangeelse sisuga. Juba 1952. aastal ühines tollal 17aastane neiu Pärnu Salemi kogudusega, hilisem aeg Non Gratas võimaldas tal oma vaateid galeriides teistele näidata suisa seeriade kaupa. Fotol osa maalist «Reetmine» 2005.

Foto: erakogu

ÜLIÕPILASTE
KEELEOSKUS
RAJANEB
SAGELI VAID
INTUITSIOONIL

ALATES 2008/2009. ÕPPEAASTAST SISSEASTUNUTELE ON TARTU ÜLIKOOLIS KÕIKIDEL ERIALADEL KOHUSTUSLIK LÄBIDA EESTI KEELE KIRJALIKU ENESEVÄLJENDUSE KURSUS. SELLINE NÕUE TULENEB ÜHELTPOOLT ÜLIÕPILASTE KOHATISEST PUUDULIKUST ENESEVÄLJENDUSOSKUSEST, TEISALT AGA SOOVIB ÜLIKOOL EDENDADA EESTI KEELET KUI TEADUSKEELT.¹

Aija Sakova

aija.sakova@ut.ee

Suurem osa eesti keele ja erialaõppejõude mõõnsid vajakajäämisi põhiõppe üliõpilaste laduses eneseväljendusoskuses. Nii leidsid bioteaduste ja füüsika programmijuhid Evi Padu ning Kalev Tarkpea, et nende erialadel on tunnetatud vajadust arendada tudengite kirjalikku eesti keele oskust nii ladusa eneseväljenduse kui ka erialase eestikeelse terminoloogia seisukohast.

Seetõttu on nende teaduskonna õppekavades eesti keele kirjalik ja suuline väljendusõpetus mõeldud just kombineerituna keeltekeskuse ja erialaõppejõudude poolt. Aine peamist funktsiooni nägi Tarkpea eeskätt selles, et bakalaureusetööde juhendajad ei peaks kulutama nii palju aega keeleliste ja eneseväljenduslike probleemidega tegelemise peale, vaid saaksid keskenduda rohkem erialastele probleemidele.

ÕIGEKIRI JA STIILITAJU

Padu sõnul võiks erialast keeleoskust arendavate ainete õpetamise hulka kuuluda edaspidi ka täpisteaduste valdkonna tekstides (artiklite, raamatute käsikirjade jne) korrektuuri tegemise oskus.

Eesti keele teadur Pille Penjam, kes on õigekeelsuskursusi lugenud peamiselt eesti ja

soome-ugri keeleteaduse, aga ka õigusteaduse üliõpilastele, ütles, et keelioskusest rääkides ei tohiks võrdsustada eesti keele oskust üleüldiselt, sh eri stiilide ja registrite valdamist, kirjakeele normingute tundmisega.

Penjam nentis, et enamik üliõpilasi valdab eesti keelt emakeelena ning tunneb seega suurt osa registreid väga hästi. Samal ajal varieerub kirjakeele normi ja normingute tundmine eesti keele emakeelena kõnelejate hulgas juba oluliselt rohkem.

«On neid, kes eksivad väga vähe, ja on neid, kellel on tõesti palju probleeme. Ühise murena tahaksin välja tuua selle, et peaaegu kõigi tudengite jaoks on normikeele valdamine eeskätt intuitiivne oskus, mis sõltub tavaliselt sisemise keeletaju tugevusest. Üksnes väga väheste jaoks on tegu mõtestatud teadmiste kogumiga,» rääkis Penjam.

«Sageli jäljendatakse nähtut, toimitakse sisetunde järgi. Aga avaliku keelekasutuse mõjul (sil-

did, meedia jms) võib see tunne paraku täiesti rappa viia. Siin võiks välja tuua põhi- ja järgarvu temaatika: kui avada näiteks laulupeo kodulehekülge, vaatab seal vastu «2-5 juuli». Raske on siis selgitada, et kuupäevad on ikka endiselt järgarvud,» rääkis ka eesti keele assistent Katrin Kern, kes on õpetanud nii semiootika, majandusteaduse kui ka ajakirjanduse ja suhtekorralduse eriala üliõpilasi.

REEGLITE MÕTESTAMINE

Penjam ja Kern juhtisid tähelepanu sellele, et keskkooli lõpetanud noored ei oska sageli mõtestada, miks nad kirjutavad nii ja mitte teisiti. Penjam rõhutas, et eesti kirjakeele normingud on kirja pandud suuresti grammatikaterminites, mis tähendab seda, et õigekeelsusnormingute mõistmiseks on tarvis osata lauseid grammatiliselt analüüsida.

«Pole võimalik aru saada näiteks kokku- ja lahkukirjutamise reeglitest, kui ei tunta sõnaliike,

Uurimistööd peab oskama kirjutada teisiti kui ilukirjandusteost, ajaleheartiklit teisiti kui Interneti-kommentaari.

Pille Penjam
TÜ eesti keele teadur

Ükski teine aine ei tegele eesti keele ja kirjandusega sel moel, nagu eesti keel ja kirjandus. Emakeel ja kirjandus on eestlaseks olemise ning eestlasena mõtlemise alus.

Edward Kess
Tallinna 37. keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja

ega kirjavahemärgireeglitest, kui ei osata määrata lauseliikmeid. Sõnade käänamise ja pööramise süsteemi õppimiseks on tarvis ära tunda välted, kindlaks teha, kas ja milline astmevaheldus sõnas esineb,» selgitas Penjam.

Enda sõnul kogeb ta ülikoolis õpetades, et teoreetilist grammatikaõpetust üldhariduskooli õppekavas on jäänud väga väheks.

LÕPUTU ÕIGEKIRJADRILL

Eesti keele assistent Eva Velsker, kes on õpetanud peamiselt kirjanduse, ajaloo ja filosoofia erialade üliõpilasi, tõi peamiste vajakajäämistena noorte tudengite puhul välja raskusi stiilide ja registrite eristamisel ning sõnatähenduste nihkumise ja hägustumise või ka lihtsalt ebatäpsuse keelekasutuses. Samuti esineb Velskeri sõnul tekstides üha sagedamini tõlkimisest tulnud vigu ja seda mitte ainult sõnakasutuse, vaid ka lauseehituse tasandil.

Eesti keele eri allkeeltele vahetegemise õppimise vajadust ülikoolis kinnitas ka Pille Penjam.

Samal ajal on erialane keelekasutus, mis on samuti üks

allkeel, Katrin Kerni sõnutsi just see, mida keskkoolis sageli õppida ei saagi. «Saab tegeleda tekstianalüüsiga, aga kui seal on materjaliks ilukirjandustekstid, on analüüsi juhtmõte pigem «Vaadake, kuidas seda veel öelda saab». Elus on aga sageli küsimus selles, kuidas midagi peaks ütlema,» rääkis Kern.

Nii ei jõuta koolis tema sõnul retseptiivsetelt oskustelt produktiivsete oskusteni, sest lõpuklass keskendub kirjandile. Samale asjale juhtis tähelepanu ka TÜ antropoloogilise ja etnolingvistika professor Urmas Sutrop, kes kirjutas oma Delfi arvamuskirjanduse artiklis², et meie koolilapsi kasvatakse kirjanikeks ning et tarbe- ja juriidiliste tekstide lugemise ja neist arusaamisega satuvad nad suurtesse raskustesse. «Analüüsima peab kas või SMS-lae-nulepinguid, et kooli lõpetajad ei satuks võlaorjusesse,» ütles Sutrop.

Sutrop väitis, et lõputu koma- ja õigekirjadrilli asemel tuleb hakata õpetama funktsionaalset lugemisoskust. «Selleks on vaja suurendada tähelepanu kirjanduse õpetamisele. Kirjandustun-

nid on just need, kus õpetatakse tõeliselt mõtlema ja maailmast aru saama ning oma sõnumit maailmale arusaadavaks tege- ma,» kirjutas ta.

Sarnasel arvamusel on ka eesti keele õppekava peaspetsialist Märt Hennoste riiklikust eksami- ja kvalifikatsioonikeskusest, kelle arvates on koolides üle tähtsustatud grammatilise struktuuri õpetamine. «Liiga vähe ja üheülaliselt tegeletakse aga lugemise ehk tekstimõistmise, tekstiloomingu ning õpilaste suulise keelekasutusega,» nentis Hennoste.

KOOLIS AEGA VÄHE

Ka Eesti Emakeeleõpetajate Seltsi liige, Tallinna 37. keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja Edward Kess tõdes, et osaliselt on selline kriitika õigustatud, kuid lisas kohe, et arvestada tuleb ju ka ajaga.

«Kui nädalas on kaks 45minutilist tundi, siis tekstianalüüsiks jääb väga vähe füüsilist aega, igasugune mõtlemine on pikk protsess, eriti kui seda teha nüansirikkalt. Kõike aga kodutöödena anda ei ole ka lahendus, õpilasi ei saa lisaülesannetega viimse piirini koormata,» ütles Kess.

Ehkki uue põhikooli ja gümnaasiumi seaduse muutmise eelnõu kohaselt gümnaasiumis kohustuslike eesti keele kursuste arv ei vähene ja ühe võrra väheneb kohustuslike kirjanduse kursuste arv, on praegune gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse tundide arv Kessi arvates juba kriitilise piiri peal. «Just seetõttu, et vähendamine

on juba varem, 1990. aastatel toimunud. Ükski teine aine ei tegele eesti keele ja kirjandusega sel moel, nagu eesti keel ja kirjandus. Emakeel ja kirjandus on eestlaseks olemise ning eestlase-na mõtlemise alus,» rääkis ta.

Tarbe- ja juriidilisi tekste analüüsima õpetamise kohta gümnaasiumis ütles Kess, et kui on häid näited, millele tugineda, ning aega, siis võiks seda loomulikult teha. Samas ei ole eesti keele ja kirjanduse õpetajad tema sõnul ettevalmistatud juristid, kes peaksid sisulisele ning õiguslikule analüüsile tähelepanu juhtida oskama.

«Iga teksti lugemisega saab aju impulsse ja areneb. Pidev, mitmekülgne ning eriuilmeliste ja -stiililiste tekstidega keele- ning kirjandustundides tegelemine peaks sellise noore inimese ette valmistama, kes juba täiskasvanumaailmas kõikvõimalike töötekstidega probleemitu hakkama saab,» selgitas Kess.

Üldine hinnang gümnaasiumilõpetaja eesti keele oskuse kohta võiks Märt Hennoste järgi olla rahuldav. «Seda näitavad ka eesti keele riigieksamid keskmised tulemused, mis on viimasel kolmel aastal kõikunud vahemikus 55,7–57,7 punkti sajast,» lisas ta. Probleemiks on tema sõnul aga nn eliitkoolide ja väiksemate gümnaasiumite, nagu ka maa-gümnaasiumite taseme, kus napid häid õpetajaid ja kust tugevamad õpilased lahkuvad linnakoolidesse, liig suur erinevus.

«Eestis peaks oleme rohkem tugevaid keskmiisi gümnaasiume, mis suudaksid koolitada nii

andekaid kui ka neid õpilasi, kes vajavad arenguks virgutavat ja senisest paremat õpikeskkonda,» arvas Hennoste.

Katrin Kern aga tõdes eesti keele õpetamine probleeme kokku võttes, et on selge, et tehnoloogiliselt (Internet, suhtluskanalite paljususe jne) pole me varem sellises arengujärgus olnud. «Nii et minevikust pole lahendusi võttagi, need tuleks alles olukorda analüüsides luua.» (T)

Esikaane fotol on Carl Robert Jakobsoni Gümnaasiumi 2007. aasta abiturientid enne kirjandi kirjutamist. Foto: Elmo Riig/Sakala/Scanpix

¹ 23. detsembril 2005 on ülikooli nõukogus vastu võetud otsus nr 87 «Eesti teaduskeele edendamiseks».

² Sutrop, Urmas: «Eesti keele elu ja surm», Delfi 11.03.2009.

Mitte-eestlaste eesti keele oskus

Hoopis eraldi küsimus on eesti keele oskus üliõpilaste seas, kes ei kõnele eesti keelt emakeelena. Pille Penjami sõnul on nii neid, kes ei saa isegi lihtsast suulisest tekstist aru ja loobuvad ruttu emakeelsetele kõnelejatele mõeldud eesti õigekeele kursusest, aga on ka selliseid, kes kuuluvad koos emakeelsete kõnelejatega kursust ning on sealjuures väga tublid.

Kalev Tarkpea, kellel on seljataga kümneaastane füüsika-keemiateaduskonna prodekaani töö kogemus, on seisukohal, et mitte-eesti tudengitele mõeldud eesti keele õppe aasta on suuresti mõttetu.

«Venekeelsete inimeste ühtekokku kogumine soodustab nende omavahelist suhtlemist vene keeles ja eesti keelt

tegelikult vajaliku intensiivsusega ei õpita,» selgitas ta oma seisukohta. Tarkpea peab õigeks hoida venekeelseid inimesi siiski eestikeelses keskkonnas, teisisõnu lasta neil õppida 1. aasta aineid koos eesti tudengitega, kuid osutada neile pidevat erialase keele tuge.

Tarkpea ise vahendab üliõpilastele õppematerjale võimalusel nii eesti kui ka vene keeles ning on seni lubanud kirjalikke töid samuti esitada ka vene keeles.

«Vene keeles kirjalike tööde esitajate arv on aga viimasel neljal aastal pidevalt vähenenud. Kui aastal 2004 kirjutas teste ja eksamitöid vene keeles ligi 10–15% kuulajatest, siis 2008/2009. õa-l oli selliseid inimesi 200-st maksimaalselt 10 ehk ligi 5% üldarvust,» rääkis Tarkpea.

Tudengielu maailma kuklapoolele

Foto: 2x erakogu

Austraalias kehtib tõeline *no worries*-elustiil, kus kõigil on palju aega ja nauditakse imeilusat loodust.

Aire Olesk

TÜ geoinformaatika ja kartograafia magistrant University of New South Wales, Sydney, Australia Postgraduate student in Spatial Information

Bakalaureusekraad värskest käes, tekkis mul eelmisel suvel suur soov jätkata Tartu Ülikoolist alguse saanud geograafiteed kaugel Austraalias. Uurisin põhjalikult, kus saab õppida mulle erilist huvi pakkuvat satelliit-navigatsioonisüsteemide ja geoinformaatika rakendamist intelligentsetes transpordisüsteemides.

Nii avastasingi hinnatud teadlaste ja heade tehniliste võimalustega New South Walesi ülikooli. 2008. aasta juulikuisest Eestist

suundusingi talvsesse Sydneysse, et õppida aastases täiskoormusega magistriprogrammis ruumiliste infosüsteemide erialal.

RAHVUSTE PAABEL

New South Walesi ülikoolis õpib ligi 40 000 tudengit enam kui 130 riigist, mis muudab ülikoolilinnaku tõeliseks eri rahvuste kogunemiskohaks. Olgugi, et ümberkaudu elab miljoneid inimesi, kulgeb elu siin linnakus sama sujuvalt ning rahulikult nagu Tartuski.

Kesklinna või ookeani äärde on vaid 10 minutit jalgrattasõitu, mis teeb ülikooli asukoha eriti eksklusiivseks.

Ülikoolilinnak ise on aga väga modernne ja kompaktn, siia on koondatud ühiselamud, õppehooned, poed, restoranid, raama-

tukogu, peomajad ja spordiväljakud. Turvalisuse tagamiseks on püstitatud isegi postid, kus öösel nupule vajutades tulevad kohale turvamehed ja saadavad tudengi vajaduse korral koolist koju. Igal uuel kursusel kohtab kümneid võõraid, kuid sõbralikke noori, kes üritavad alati abiks olla.

Tudengitele on loodud sadu eri organisatsioone ja võimalusi, et tegeleda just sellega, mis neile meeldib. Nii sattusin mina näiteks vabatahtlikuna ülikooli orgaanilise toidu poodi, millest tavalise kliendina tervisliku toidu ostmine käib tudengile üle jõu.

Paar tundi poes abistades ja huvitavate inimestega suheldes saab söögikraami poole hinnaga, kusjuures paljude toiduainetega ei osanud esialgu midagi peale

hakata, sest Eestisse neid ei impordita.

Üldiselt on restoranis isegi odavam süüa ning paarikümne eri riigi köögi vahel valides on tavaline käia prae eest välja 100 krooni. Menüü varieerub värsketest mereandidest kangurulihani. Päts leiba läheb siin maal maksma aga 40 krooni.

ÕPPIMINE ÜLIKALLIS

Ka Austraalia veinid on Sydneys kallimad kui Eestis. Siinsed hinnad tekitavad saabuvates tudengites üsna suure šoki, sest ühikatoa maksumus on nädalas 3000 krooni ringis ja aastane õppemaks jääb 150 000–200 000 krooni kanti, mistõttu on stipendiumita tudeng harv nähtus. Mind toetab Archimedese Kristjan Jaagu stipendium.

Erinevusi Eesti haridussüsteemist leiab siin igal sammul. Loengud kestavad koos praktikumiga kokku kolm tundi ning suurem osa ajast diskuteeritakse aktuaalsete rakenduste ja arengute üle. Ainekursuse hinne pannakse üldiselt kokku esseede, iganädalaste vahearvestuste, rühmatööde, praktikumide aruannete, loengus kohalkäimise ja ettekannete põhjal.

Suurt rõhku pannakse enesekindluse loomisele ja originaalsele mõtete avaldamisele esseedes.

Sõbralikud akadeemikud kutsuvad tudengeid igal vabal võimalusel juttu ajama ning kaasavad mitmesugustesse üritustesse ja projektidesse.

Palju korraldatakse ka grillipidusid õppehoonete ees muruplat-sidel, kus tudengid ja õppejõud

üksteist paremini tundma õpivad.

Kodused tööd on väga ajamahukad ning suunavad faktide päheõppimise asemel analüüsima ja ohtralt lisamaterjali lugema.

Kuna enamik kaasõppureid on samuti välisriikidest, siis seda mitmekesisem, aga ka ühtsem on õpikeskkond. Seni ainuke eksam, mis programmis ette oli nähtud, peeti ruumipuudusel aga hoopis kuulsas Royal Randwicki hobuste võiduajamise keskuses, vaatega otse võistlusrajale. Tuhat tudengit pandi istuma ühte ruumi, kus pärast arvukate paberite allkirjadega täitmist kõik üheaegselt kirjutama hakkasid.

JÕULUD PALMI ALL

Ka 4,3 miljoni elanikuga Sydney on äärmiselt mitmekultuuriline ja kirju. Samas on siinne õhkkond niivõrd sõbralik, et näiteks üsna tihti kulub peamine aeg poes või pangas, vastates klienditeenindajate küsimustele päritolu, nime hääldamise ja päeva möödumise kohta. Austraallaste seas kehtib *no worries*-elustiil, kus kõigil on palju aega ja suur osa päevast veedetakse imeilusates liivarandades.

Sydney on paljude võimaste linn, kus loodus on kõikjal ümberringi ja meelelahutus leiab igavust tundmata pikaks ajaks. Fakt on see, et tööd on ka siin praegusel ajal raske leida, sest konkurents on rahvaarvu tõttu suur. Nii on äsja lõpetanud tudengitel vastupidiselt Eestile raske erialaseid kogemusi saada ning ilma kogemusteta on peaaegu lootusetu tööd leida.

Kuna Sydney kesklinn on iseenesest kompaktne, siis rattaga

Aire Olesk

läbides on distantsid samad, mis Tartuski. Tuli vaid kiiresti harjuda vasakpoolse liiklusega. Jõulud veedavad austraallased kuni 45-kraadises kuumuses, sadades ümberkaudsetes randades päevitades, palmi all õlut juues ning haigest hoolimata ka surfates.

Kõrvetav päike ja üle 30-kraadine temperatuur asendub paariks talvekuuks vaid 10–12 plusskraadiga. Villaste sokkide koju jätmise oli aga suur viga, sest siinsed majad on soojustamata ja vahel on ilmad ka tõeliselt külmad. Avar ja parkiderohke Sydney soodustab kindlasti tervet eluviisi ja siin on fantastiline õpikeskkond. ☺

SIINSED HINNAD
TEKITAVAD SAABUVATES
TUDENGITES ŠOKI, SEST
ÜHIKATOA MAKSUMUS
ON NÄDALAS 3000
KROONI RINGIS JA
AASTANE ÕPPEMAKS
JÄÄB 150 000–200 000
KROONI KANTI.

Foto: Andres Tennus

Semiootika aitab lahendada kultuurikonflikte

Aija Sakova

aija.sakova@ut.ee

Professor Roger Parent räägib, kuidas paljudes valdkondades üle maailma tunnetatakse vajadust meetodite järele, mis aitaksid lahendada kultuurikonflikte. Tartu kultuurisemiootika annab tema sõnul selleks vajaliku teooria ja seega ka vajaliku terminoloogia ning kontseptsioonid.

16.–25. märtsini pidas Tartus erialadevahelisi kultuurikonfliktide semiootika loenguid ja seminare Kanada kultuurisemiootik ning -praktik Roger Parent. Ta on Alberta ülikooli prantsuskeelse kolledži Campus Saint-Jeani kirjanduse ja teatriteaduse professor.

Parent rakendab Tartu kultuurisemiootikat kultuurikonfliktide lahendamisel maailma eri paigus nii hariduse, ärinduse kui ka meditsiini valdkonnas, samuti on ta tegelenud pärismaalaste probleemidega. Peatselt ootavad teda ees uurimisreisid Afganistaani ja Sri Lankale.

Tegelete kultuurisemiootika praktikasse rakendamise ja

olete olnud sel alal väga edukas. Kuidas Te selleni jõudsite ja kuidas semiootika enda jaoks avastasite?

Kõigepealt kindlasti iseenda ja oma tausta tõttu, vajaduse tõttu sõnastada enda identiteeti.

Olles pärit Kanada prantsuskeelsest osast, tekkis ühel hetkel vajadus mõtestada seda, kes ma õieti olen ja kuhu kuulun. Oli aeg, kus tajusime Québecis täielikku lootusetust ja taotlesime iseseisvust, sest ingliskeelne Kanada ei tunnistanud prantsuskeelse Kanada olemasolu.

Ärkad ühel heal päeval ja selgub, et sind, st Kanada prantslast ei peaks olemas olema. See on kummastav, kui sinu jaoks ei ole olemas nime. Ja sa kuulud kultuuri, millel pole juba oma sadakond aastat olnud omakeelset kooli.

See oli ajal, mil tegin oma doktoritööd. Ning just siis avastasin enda jaoks semiootika ja need ideed, mis olid sündinud ja arenenud siin Tartus.

Ma ei suutnud uskuda, et on olemas inimesi, kes on välja arenanud vahendid kultuuridega töötamiseks. See innustas mind ja muutis mu elu. Alles Tartu

kultuurisemiootika kaudu avanes mul võimalus tutvuda Praha strukturalistide ja Vene formalistidega. See avas mulle tol korral täiesti uue maailma. Ning just siis otsustasin tõeliselt lõpule viia oma doktoritöö.

Mis teemal see oli?

See oli kunsti- ja kultuurisemiootikaalane uurimus, mind huvitas kirjutamistehnika teatris. Kasutasin sealjuures Tartu semiootikat kultuuri vaatepunkti uurimiseks, teisisõnu selleks, et vaadata, kuidas kultuuri vaatepunkt on integreeritud teksti struktuuri. See viis välja ka retseptiooniteooriani ja selleni, millisele implitsiitsele vaatajale etendusi mängitakse. Samuti seleni, mis juhtub tähendusega siis,

**KUI DEFINEERIDA
KULTUURI KUI SEMIOOSI,
KUI UNIVERSUMIT, MIS
LOOB TÄHENDUSI,
SIIS SEMIOOTIKA
ON ÕIGE VAHEND
KULTUURIKONFLIKTIDE
MÕISTMISEKS JA
LAHENDAMISEKS.**

kui ühel etendusel on erinevad vaatajakontekstid ehk milline on vaatajaskonna panus.

Tuleme korra tagasi Kanada prantsuskeelse elanikkonna juurde 1990. aastate alguses.

Olukord oli lootusetu. Aga äkitselt tekkis ülemahtu otsusega prantsuskeelse elanikkonnal õigus omada oma koole.

Sellega koos tekkis vajadus taastada prantsuse kultuur, aidata sellel n-ö tuhande tõusta. Tuli leida vastuseid küsimustele, kuidas on

võimalik sekkuda, et arendada kultuuri.

See oli ühtlasi aeg, mil minust sai ülikooli õppejõud prantsuskeelses kolledžis.

Kas on üldse midagi taastada, kui juba sada aastat pole olnud omakeelset kooli?

Töötasin kraadiõppe kõrvalt teleajakirjanikuna ning mul oli oma töö käigus võimalus suhelda väga erinevate inimestega Alberta provintsis. Ma kogesin, et

tegelikult oli seal olemas prantsuskeelse kultuuri pukslev süda, mida keegi ei kuulanud, aga mis oli siiski olemas.

See sundiski mind mõtlema sellele, kuidas anda oma panus kultuuri. Hakkasin Tartu kultuurisemiootika abil taotlema rahasid. Ja uskuge mind, Tartu semiootika aitab sisse tuua raha!

Ma ei olnud veel aastatki professorina töötanud, kui mu käsutada olid suured summad grandiraha. Sealjuures ma ei olnud veel õieti mõelnudki, milises suunas ma oma teadustööd tegema hakkam.

Nii et osaliselt juhuslikult ja tänu õnnele ...

Ma arvasin tollal ise, et olen veidi segane. Sest ma ei olnud semiootik ja alles hakkasin tutvuma semiootika koolkonna inimestega nagu Eero Tarasti ja Thomas Sebeok.

Mäletan, et küsisin neilt, kas ainult mina olen hull või on tõesti võimalik kasutada Tartu kultuurisemiootikat selleks, et luua kultuuri, mis oleks loominguiline, tekitada kultuurilist loomingulisust.

Et semiootika ei ole mitte ainult analüüsivahend, vaid võimaldab luua uusi tähendusi, et see on loominguiline vahend. Tarasti ja Sebeok kinnitasid mulle, et just nii see ongi.

Edasi hakkasid mu metoodika vastu huvi tundma majanduskoolid. Õpetades ettevõtjatele kultuuri ja loomingulisust, taipasin, et Tartu semiootika võimaldab teha sama, mida sotsiaalpsühholoogid teevad suurtes

Millised on konfliktisemiootika seminaridest saadud muljed?

Roger Parent'i lähenemist iseloomustab kultuurideülese koolituse ja konfliktilahenduse aastatepikkuse praktika sidumine Tartu-Moskva koolkonna kultuurikäsitlusega. Seminarid püüavadki ühelt poolt koondada eri teoreetilisi mudeleid, teisalt aga siduda neid praktilise rakendusega. Praktilise rakenduse proovivad tudengid läbi ka oma miniprojektidega.

Tartu semiootikaga haakub Parent'i esitatav ka maailmavaates, iseäranis arusaamas kultuuri dünaamilisusest. Nii on materjal tudengeile kergesti hoomatav. Ent Tartu semiootika kontekstis mõjub värskena Parent'i pikaajaline praktiline kogemus, mida ta demonstreerib semiootika implitsiitse rakendustraditsioonina. Meetodid, mida kultuuriliste konfliktidega tegelemisel kasutatakse, on aga lähedased just Lotmani lähenemisele.

Kui sageli mõeldakse semiootikast kui üksnes teooriast, toob Parent'i kursus hästi välja semiootika rakendatavuse tegelikult kultuurianalüüsis, selle aktuaalsuse rohujuuretasandil ning aitab selliselt üliõpilastel avastada endasse kogutud potentsiaali maailma mõjutamiseks – pidades silmas eetikat, loovust ja dialoogilisust, mis on ehk ühed tähtsaimad väärtused, mida Lotman ja Parent jagavad.

Tiit Remm
semiootika ja kultuuriteooria doktorant

kompaniides organisatsioonikultuuri analüüsid.

Hakkasin nägema, et paljud distsipliinid räägivad sama asja, et semiootika on paljude erialade ristumispunkt ning kohtumispaik.

Sealt edasi tulid juba 2001. aastal vahendid ja võimalused dokumentaalfilmi ning sellega seonduvate õppevahendite tegemiseks.

Kuidas Tartu semiootikud Teie vägagi praktilised meetodid vastu on võtnud?

Siin õpetamine on minu jaoks tõeline nauding, sest lõpuks ometi on võimalus töötada inimestega, kes teavad, mis on semiootika.

Tavaliselt tuleb mul enne seletada, mis semiootika üldse on. Siin aga saame asuda kohe praktiliste ülesannete juurde.

See on põnev ka seetõttu, et üliõpilastel tekib võimalus teooriat proovile panna ja esitada küsimusi. Ma olen tulnud siia, et rikastada teooriat ja et astuda dialoogi nii üliõpilaste kui ka õppejõududega. Sest ainult nii on võimalik meetodikat edasi arendada.

Teie loengud ja seminarid on nõutud sellistes suurtes kompaniides nagu IBM, General Motors jt, aga ka meditsiini valas. Kuidas nii, mida teeb üks arst või äriees semiootikaga? Arstiteenuseid tuleks pakkuda patsiendi kultuuritausta arvestades. Teisisõnu, sünnitus hiina ja itaalia kultuuris ei ole samad asjad.

Foto: Sergei Tšernov, semiootika osakonna fotoarhiiv

Roger Parent tõdeb, et Tartu kultuurisemiootika teooria ja terminoloogia abil on võimalik välja töötada meetodeid, mis aitavad lahendada kultuurikonflikte maailma eri paigus. Pildil arutavad Irina Avramets, Juri Lotman, Peeter Torop, Mihhail Lotman ja Igor Tšernov 1992. aastal semiootika osakonna loomist Tartu Ülikooli juures.

Uuringud näitavad, et kui puudub kultuuriliste eripärade arvestamine, kannatab ka meditsiinilise teenuse kvaliteet üleüldiselt.

Mis ees ootab?

Kui ma 1992. aastal alustasin, pidi see kõik olema kaheaastane projekt, aga ma tegelen sellega ikka veel.

Mul on valminud käsikiri, mis on seni saanud väga hea hinnangu ja peaks ilmselt sügisel prantsusekeelsena ilmuma, peatselt pärast seda ka ingliskeelsena.

Olen oma meetodikat edasi arendanud, nimetan viimast mudelit kultuuriliseks intelligentsuseks. Praegu on mul käsil prooviuuring Montréali sotsiaaltöötajatega. Lõpetasin nimelt äsja treeningu 15 sotsiaaltöötajaga, kes hakkavad omakorda tööle kokku 35 perega.

Edasi on oluline jälgida koolituse läbinud inimeste tööd ehk seda, kuidas ja kas neil on omandatud tehnikatest kasu.

Kui selle esimese projekti näitajad on hea, siis järgnevad sarnased koolitused mujalgi.

Esialgselt huvi on üles näidanud juba Austraalia, samuti tunneb ÜRO huvi, et koolitada rahulvalvajaid. Juba olen kutsutud Afganistani ja Sri Lankale.

Kas koolitate siis peamiselt spetsialiste, kes seejärel juba ise töötavad abivajajatega?

Mitte ainult. Olen ka ise töötanud pärismaalastega.

Aga Afganistanis on tõepoolest tegemist rahvusvahelise nais-teorganisatsiooniga, kes soovib, et ma koolitaksin nende inimesi, et nad saaksid omakorda töötada kohalike naistega.

Mis ikkagi teeb Tartu kultuurisemiootika nii eriliseks?

Võib julgelt öelda, et eri kultuuridega töötamiseks on vaja tehnikaid ja meetodeid ning Tartu kultuurisemiootika suudab neid pakkuda.

Ma arvan, et erialadevahelise lähenemise korral astub Tartu kultuurisemiootika dialoogi

kultuuriülese treeningu metoodikaga. Kultuuriülene treening peab nimelt olema erialadevaheline, kuid peamine, mis selles on puudu, on just nimelt kõikehõlmav teooria.

Kui defineerida kultuuri kui semioosi, kui universumit, mis loob tähendusi, siis semiootika on õige vahend kultuurikonf-

likide mõistmiseks ja lahendamiseks, selleks, kuidas töötada tähendustega.

Kultuurisemiootika aitab inimestel ära tunda kultuurilisi märke, see aitab neil neid märke mõista. Kõige olulisem on aga see, et semiootika sunnib inimest oma kultuuri üle tõsiselt järele mõtlema. (T)

Kommentaar Roger Parent'i viieosalisele dokumentaalfilmile «Cultures in conflict»

Katre Pärn

semiootika ja kultuuriteooria doktorant

Süngest pealkirjast hoolimata ei ole «Konfliktis kultuurid» mustades toonides ülevaade maailma konfliktikolletest, vaid pigem positiivne programm, kuidas semiootika ja kultuuriteooria kaudu meid ümbritsevat maailma mõista. Raskepärast leevendavad ka filmidesse sattunud apsakad ja faktivead.

Kanada kultuurisemiootiku ja -praktiku Roger Parent'i viieosalise filmisarja alguspunktiks on apokalyptiline nägemus aina saganevate ja intensiivistuvate kultuurikonfliktide paines maailmast, ent sari keskendub probleemide tekkepõhjuseid eritledes eelkõige lahenduste otsimisele. Sarja aluseks on arusaam, et

kultuurikonflikte ei saa lahendada sotsiaalsete või majanduslike vahenditega – kultuurist tulenevad probleemid vajavad kultuurist tulenevaid lahendusi. Sellised lahendused eeldavad aga kultuuri olemuse ja rolli mõistmist.

Dokumentaalfilmiliku sarja näol on ennekõike tegemist nii sisult kui ka vormilt ainulaadse õppematerjaliga. Eesmärk on pakkuda õpetajatele, ajakirjanikele, sotsiaaltöötajatele ja kõigile teistele, kes puutuvad kokku kultuurilise mitmekesisusega kaasnevate väljakutsetega, tööriistu, kuidas kultuuritegureid ja -kandjaid mõista ning seda mõistmist eri kultuurides ja situatsioonides rakendada.

Iga pooletunnine film illustreerib valitud probleemaatikat ja võtmekontseptsioone, mille kaudu neile läheneda. Siiski ei jää sari ekslema kultuuriteooria

avarustesse, vaid asetab end aktiivsesse dialoogi eri kogukondade ja igapäevasündmustega, näitlikustades kõiki teemasid juhtumitega maailma eri paigust – laulvast revolutsioonist Eestis põlisrahvaste olemusvõitluseni Kanadas.

Iga filmiga kaasneb ka õpiku, mis määratleb filmi õpieemärgid ning seletab ja laiendab neis esitatud teematikat ja teoreetilist pagasit. Lisatud on testid oma teadmiste kontrollimiseks.

Eestiga seob filmisarja peale näitematerjali seegi, et Parent'i käsitus toetub Juri Lotmani ja Tartu-Moskva koolkonna vaadetele kultuurist ja selle dünaamikast. Märkimisväärne on see, et Parent'i konfliktisemiootika arendab edasi ka Lotmani nägemust semiootikast kui mõistmise aluseid uurivast ja lahendusi pakkuvast praktilisest teadusest.

VILLEM: PUHKA VAIM VÄLJA!

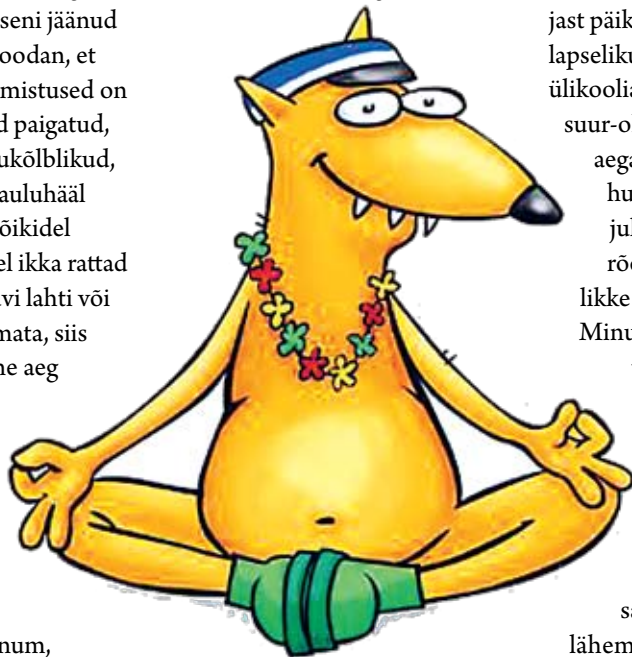
Tere, kõik kevadest pakatavad tudengid! Juba kolme nädala pärast võite suure hurraaga hõisata, sest 27. aprilli hommikul täpselt kell kuus tuututame avatuks Tartu kevadpäevad 2009. Just-just, need kevadpäevad, mis teatavad, et Emajõe veetemperatuur on tõusnud suplustasemele, Pirogovi muru kannatab pikemaajalist istumist ning suudlevate tudengite soontes vemmeldab värske tormiline veri.

Nagu mainisin, on tudengite ametliku kevade alguseni jäänud kolm nädalat. Seega loodan, et kõik vajalikud ettevalmistused on tehtud: kummipaadid paigatud, karsummittiivad lennukõlblikud, sportlik vorm tipus, lauluhäl puhtaks kõhitud ja kõikidel vajalikel söiduriistadel ikka rattad all. Kel veel mõni kruvi lahti või hommikukükid tegemata, siis nüüd on küll tagumine aeg end käsile võtta.

Kindlasti on tähelepanelikumad tudengipäevalised märganud, et igal kevadel ja sügisel on mul kaasas üks sõnum,

mis saadab teemana kõiki festivalipäevi. Ka sellel talvel, kui teie pingsalt õppimisega tegelesite, otsisin mina seda tähtsat sõnumit. Mõtlesin nädalakese, lugesin tarku raamatuid, otsisin lume alt ja isegi ülikooliuste tagant, aga mitte midagi huvitavat ei hakanud silma.

Lõpuks olin ma sellest otsimisest ja uurimisest nii väsinud, et vajasin ühte kosutavat vaimupuhkust. Niiviisi voodil vedeledes ja mõnusast kevadisest linnulaulust unistades turgatas mulle

pähe kõiki tudengipäevi saatnud lause «Puhka vaim välja!». Mida paremat saakski teha pärast pikka väsitavat talve ning enne suurt eksamitralli ja pingelist õppimistuhinat?!

Niisiis, tudeng, sel kevadel puhka vaim välja! Unusta nädalaks eksamipinge, tee ümber oma töögraafik, astu välja hallist argipäevarutiinist ja sa tunned, kuidas sinu murede poolt kriipsuks surutud suu muutub laiaks naeratuseks, peas hakkavad keerlema mõnusad mõtted soojast päikesest ning hing muutub lapselikult vallatuks. Niigi nappe ülikooliaastaid ei või raisata suur-olemise peale. Võta endale aega olla tõeline tudeng: hullumeelne, natuke imelik, julge, piirideta, vaba, üdini rõõmus ja tulvil kõikvõimalikke pööraseid ideid.

Minu viimane soovitus:

tõmba kopsud õhku täis, mõtle kõige toredamale asjale maailmas ja hüüa kõigest hingest: «Puhka vaim välja!» ja sa näed, kuidas kevad on salamisi juba tükk maad lähemale hiilinud.

Tartu Kevadpäevad 2009

Foto: Tarmo Haud

ESMASPÄEV 27. APRILL

kl 6–8 AVATUUT

Tartu ühiselamud

kl 9.45 Tudengiinfo *Raadio Elmar*
91,2Mhz

kl 12–20 Tudengimuusikali võtte
klubi Illusioon

kl 14–17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

kl 18 MÄLUKAS *Püssirohukelder*

kl 19 Etendus «Les Mangeuses
de chocolat» *Saksa Kultuuri*
Instituut, 20.–/10.–

kl 21 KEVADPÄEVADE AVAT-
SEREMOONIA *Raekoja plats*

kl 22 ÖÖLAULUPIDU

Kassitoome org

TEISIPÄEV, 28. APRILL

kl 6–7.30 Looduslodja sõit

«Kevadised linnuhääled ärkaval
Emajõesel» *väljumine Lodjakoja*
juurest, 50.–/35.–

kl 9.45 Tudengiinfo *Raadio Elmar*
91,2Mhz

kl 10 Tudengid keskkonnabussiga

Võrumaale! *Kogunemine*

Kompanii 10, 35.–

kl 11–16 Doonoripäev

TÜ raamatukogu

kl 14–17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

kl 18 Matsalu 6. Loodusfilmide
Festivali filmiõhtu *Kompanii 10,*
25.–/10.–

kl 18–20 Parim välispoliitikast
kirjutaja 2008 RSR-s *Trahter*
Labürint (Vanemuise 21a)

kl 18–20 RANNAAEROBIKA

Anne kanali võrkpalliväljakud

kl 18–21 BodyLounge: etendus
sinu meeltes *Athena Keskuse väike*
saal

kl 19–21 SAS aruteluõhtu «Kuni
surm teid lahutab» *Vaksali 11–44*

kl 19.15 Diskussioonikohvik

«Kristlus, poliitika ja Barack
Obama» *Roosi 1*

kl 20 TUDENGILAUL 2009

Tartu Üliõpilasmaja, 75.–/50.–

kl 20 Tõnis Mägi & InBoili

kontsert *Jaani kirik, 150.–;*
eelmüügist 120.–/ISIC 90.–

kl 21–24 Kino- ja kontserdiõhtu
Lodjakoda 50.–/35.–

KOLMAPÄEV, 29. APRILL

kl 6.30–8 Linnulaulu kuulamine

Raadi kalmistu peavärav

kl 9.45 Tudengiinfo

Raadio Elmar 91,2Mhz

kl 11–16 Doonoripäev

TÜ raamatukogu

Foto: Taavi Kottise

programm (27. aprill – 03. mai)

kl 11–17 Toomkiriku tornides

turnimine TÜ ajaloo muuseum

kl 12 Maailmafilmiõhtu

Eesti Rahva Muuseum

kl 12–14 Värvid T-särgile!

TÜ ajaloo muuseum, 15.–

kl 13 Trepjooks EMÜ ühikas

Torn

kl 14–17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

kl 15 Moodne Meditsiiniline

Viievõistlus

Vana-Anatoomikumi esine

kl 16 TudengiTwister

Pirogovi park

kl 17 Dendropargi jooks

EMÜ Metsamaja (Kreutzwaldi 5)

kl 17 Maailmamäng algus

Raekoja platsil

kl 19–21 Rock'n'Roll Bingo!

Pubi 60's Grill, 15.–/10.–

kl 20 Õllebingo Place Beer Colors

kl 20–23 PUBIRALLI

Tartu linna pubid

kl 20.30 Ööorienteerumine

Pirogovi plats, 5.–/osaleja

kl 20–24 Tartu Tantsuklubi:

Piccolo Folk Tiigi 11, 25.–/pilli-

mängijatele, rahvariietes

küllastajatele ja lastele tasuta

kl 22–24 Looduslodja sõit «Tä-

hed ja hääled kevadöös» väljumi-

ne Lodjakoja juurest, 50.–/35.–

kl 24–06 PÖFFi filmiöö – Night

of the Movie Eaters 225.–/tuden-

giteile 150.–/eelmüügist kuni 28.

aprillini 200.–/125.–

kl 24.00–1.50 «Humboldti maa»

(«Humboldt Country», USA

2008 / 96 min)

kl 2.00–3.50 «Kottpea» («Bag-

head», USA 2008 / 86 min)

kl 4.00–5.50 «Veri kiirteel»

(«Blood on the Highway», USA

2008 / 87 min)

NELJAPÄEV, 30. APRILL

kl 9.45 Tudengiinfo

Raadio Elmar 91,2Mhz

kl 10 Infopäev «Eesti Maaülikool

Foto: Maria Laanelepp

kui roheline ülikool»

EMÜ peahoone

kl 10–14 Ehitame ja teeme head

Tartu varjupaiga koertele!

Veski 1 hoov

kl 13 Heategevuslik pudrumüük

Pirogovi park

kl 14–17 PÄEVAKLUBI

Pirogovi park

kl 15 Tartu tudengite meistrivõist-

lused maabowlingus

Pirogovi park

kl 17 Jalgpallilahing Võim vs Vaim

vol 8 TÜ staadion

kl 17–18 Akadeemiliste organi-

satsioonide volbrirongkäik algus

Vanemuise 46 eest mööda Vanemui-

se tänavat Küüni tänavale ning sealt

Raekoja ette

kl 20 BAMBUS Vanemuise tänav

kl 20 Projekt: mood-perfor-

mance-tants

Tartu Kultuuritehas (vanas

Pärmivabrikus), 125.–

kl 20 Salsatund Casa de Baile

Tantsukeskus (Lai tn. 37)

kl 21 Suur salsapidu Trehv

kl 22.30–23.30 VOLBRIÖÖ

TULEMÄNG Kaarsilla juures

kl 24 Volbriöö korp! Sakalas

Veski 69

REEDE, 1. MAI

kl 9.45 Tudengiinfo

Raadio Elmar 91,2Mhz

kl 14 Jalgrattavõistlus «Akadee-

miline 15 min jalgrattal»

Raekoja plats

kl 14–17 PÄEVAKLUBI

Atlantise ees

kl 17 EKSTREEMSPORT

Kaarsilla juures

Foto: Kristina Vallimäe

- kl 16 KOSTÜMEERITUD TEATEJOOKS *Vabaduse puistee*
 kl 17 KASTIRONIMISE FINAAL *Vabaduse puistee*
 kl 18 Regilaulutuba 8 Tartu seltside maja (Pepleri 27)
 kl 20 FOLGIME! *Vabaduse puistee*
 kl 21 Toogapidu Tartu Kultuuritehas (vana pärmivabrik), 60.–/kostüümis 40.–.
 kl 21.45 ÖÖTANTS *Vabaduse puistee*

PÜHAPÄEV, 3. MAI

kl 22–24 Looduslodja sõit «Tähed ja hääled kevadöös» väljumine *Lodjakoja juurest, 50.–/35.–*

LAUPÄEV, 2. MAI

kl 6-7.30 Looduslodja sõit «Kevadised linnuhääled ärkaval Emajõel» väljumine *Lodjakoja juurest, 50.–/35.–*
 kl 11 Arstiteaduskonna jalgpalliturniir *Tamme staadion*
 kl 12 Võistluse Slack vol 1 soojendusvoor *Küüni tänav, laste*

mänguplatsi kõrval
 kl 12–14 LASTE RATTATUUR *Vabaduse puistee*
 kl 12–15 Liikluslabor *Vabaduse puistee*
 kl 13.30–17.15 TULEVASED TUDENGID SUVEKS TUGEVAKS *Arena spordiklubi*
 kl 14 Lenda koos hollandlastega *Postimehe park*
 kl 15 TUDENGILAAT *Vabaduse puistee, tingi*
 kl 15 Võistlus Slack vol 1 *Küüni tänav, laste mänguplatsi kõrval*

kl 12–20 Noorte diskorite festival «Maimiiting» *Kaubahoovi plats (Vanemuise 1)*
 kl 13 KARSUMM *Kaarsilla juures*
 kl 15.30 XV EMÜ vs TÜ kaheksapaatide regatt start *Kvissenthal, finiš Atlantise ees*
 kl 15.45 Vana kooli parvematka *finiš Atlantise ees*
 kl 16 PAADIRALLI *Atlantise ees*
 kl 18 VÕLUAIA HEATEGEVUSKONSTERT *Tartu Ülikooli botaanikaaed / halva ilma korral Tartu Ülikooli aula*

Foto: Jaanus Pähn

Regio juht otsib võimalusi firma ja ülikooli koostööks

Foto: 2x Andres Tennis

Teet Jagomäe juhitalval Regiol on kliente juba paarikümnes eri riigis.

Sigrid Söerunurk
sigrid.soerunurk@ut.ee

Praegune Regio juht Teet Jagomägi on olnud Tartu Ülikooliga seotud juba lapsepõlvest peale, mil ta käis oma geograafidest vanematega välitöödel kaasas ja teenis seal mõnigi kord taskuraha.

Keskkoole eelviimases klassis programmeeris Jagomägi õppeprogrammi, millega sai näidata, kuidas maad mõõdetakse. «Siis oli sõrm antud,» ütleb Jagomägi ning täpsustab, et kuna kogu elu käis nagoonii Tartu Ülikooli ümber, oli igati loogiline minna pärast keskkooli ülikooli edasi õppima.

Juba toona tahtis Jagomägi rakendada arvuteid geograafias, kuna aga sellist eriala ei olnud, tuli tal valida informaatika ja geograafia vahel. Tol ajal, 1980. aastate lõpus, sai paberid sisse anda vaid ühele erialale ning tudengikandidaadid pidid dekaanide jutul käima.

MATI KILP VEENIS

Vestlusel noore Jagomäe ja ka toona matemaatikateaduskonda juhtinud Mati Kilbi vahel olid rollid justkui vahetusse läinud.

Nimelt palus Jagomägi dekaanil oma eriala reklaamida ning dekaan pidi noormehele põhjendama, miks just matemaatikateaduskond on õige valik.

Geograafiasse oleks Jagomägi väga lihtsalt sisse saanud, sest ta oli just võitnud üleriigilise geograafiaolümpiaadi. «Aga dekaan Mati Kilp oli niivõrd veenev, et ma võtsin paberid geograafiast välja ja andsin matemaatika-teaduskonda sisse,» meenutab Jagomägi ning kasutab võimalust, et dekaani selle eest tänada, sest ta on oma lõpliku valikuga väga rahul.

«Matemaatika õppimine iseseisvalt oleks minu jaoks olnud ilmselt täiesti võimatu. Liiga raske,» selgitab Jagomägi ja lisab, et geograafiaalast materjali on jõukohasem juurde lugeda.

Kuna Jagomägi oli ülikooliga

seotud juba väikse poisina, ei olnud ülikooli vaimsus talle midagi uut. Kõige vägevam ülikooli aura kehastus oli tema jaoks hoopis Tartu üliõpilaste looduskaitsering, mis tolleks ajaks, 1980. aastate lõpuks, oli juba kolmekümneaastase traditsiooniga tudengiorganisatsioon. «See minu ülikooli astumise ajal üks väheseid tudengiorganisatsioone, mis rokkis täiega,» meenutab Jagomägi naeratades.

Eesti maastikuökoloogi Jaan Eilarti juhtimisel tegid looduskaitseringi tudengid uuringuid Lahemaa rahvuspargi rajamiseks. 1971. aastal avatud rahvuspark oli toona Nõukogude Liidu esimene. Peale kireva seltsielu pakkus loodusring võimalusi ka välismaale minna. «Minul õnnestus siis käia isegi Havail,» ütleb Jagomägi. Aastail 1988–1989 oli isegi Soome minek keeruline.

Kooli ja looduskaitseringi kõrvalt muudeks tegevusteks aega ei jäänud ja juba 1989. aastal loodi Regio, firma, mis praegu kombineerib geograafide ja tarkvarategijate tööd. Õppimisega läks Jagomäel, nagu ta ise ütleb, alguses väga hästi ja pärast koolipoisi moodi.

Toona olid nii Eestis üldiselt kui ka ülikoolis segased ajad. «Me olime keset tõsisemat kõrgharidusreformi, meil oli võimalus esimestena õppida 4+2 või 5 aastat.»

REGIO ON NII MÕNESKI TOOTEARENDEUSE PROJEKTIS KASUTANUD TÜ TEADLASTE, NÄITEKS PSÜHHOLOGIDE ABI.

Jagomägi valis 4+2 variandi, sest tahtis ka magistrikraadi. Tolleaegset segadust iseloomustab tõik, et oma 4-aastase bakalaureuseõppekava diplomi sai ta 1999. aastal kõigest paar kuud enne geograafia instituudi magistridiplomit. Vahepeal töötas ta veel ligi kaks aastat kartograafia ja geo-informaatika õppetooli lektorina, sedagi enne magistridiplomi omandamist.

PSÜHHOLOGIDE ABI

Suurem osa tema kursusekaaslastest läks poole kooli pealt Tallinnasse tööle. «Minul õnnestus tööd teha ja raha teenida siinsamas.»

Just töö Regios on neelanud ja neelab praegugi palju aega, nii et kuigi Jagomägi sooviks kunagi doktorikraadi omandada, ei julgeta praegu öelda, kas ja kuna seda tegema hakkab.

Sidemed Tartu Ülikooli ja Jagomäe, tegelikult terve Regio vahel on siiski väga tugevad. «Me oleme uhked, et Regios töötamise kõrvalt on kaitstud üle kümne magistrikraadi ja teist samapalju on Regios magistritöö tegijaid, enamasti Tartu Ülikoolis.»

Regio on nii mõneski tootearenduse projektis kasutanud TÜ teadlaste, näiteks psühholoogide abi, professor Jüri Allikuga eesotsas. Regio kaarte töötlev tarkvaratehnoloogia on osutunud edukaks sageli irratsionaalsetel ja emotsionaalsetel põhjustel. «Et meie tehtud kasutajaliidesed on mõnusamad või kaardid näevad nunnumad välja,» muigab Jagomägi.

Regio juhina otsustas ta siiski

sedade konkurentsieelist tugevdada ning kutsus psühholoogid appi.

«Nad rääkisid meile näiteks seda, et ekvaatori lähedal elavatel inimestel on värvitaju hoopis teistsugune kui meil, mille peale ei oleks tulnudki.»

Jagomägi nendib, et psühholoogide soovitud ei pruugi tõusta tingimata tuntavat äritulu, ent uuele teadmisele saab tootearenduses edaspidi tugineda. «Vaja on teoreetilist vundamenti, muidu taandubki kõik piltlikult öeldes noore, 20-aastase programmeerija tarkusele, mida ei saa ka alahinnata, aga see on hoopis midagi muud,» räägib Jagomägi.

TÜ TIIVA ALT

«Sellisest sajast targast nõuandest avaldab tõsist mõju võimalik üks, aga sedagi mõju ei tule, kui neid tarkuseteri ei kogu,» summeerib Regio juht ja kiidab koostööd TÜ psühholoogidega. «Tartu Ülikooliga soovime koostööd tingimata tihendada. Praegu ootame tehnoloogia arenduskeskuste konkursi tulemusi. Kui hästi läheb, saab meil olema lausa kaks uurimisprojekti,» avaldab ta lootust.

Samas ei ole Jagomäe sõnul kerge teadlasi ja tööstureid koostöötama panna. Äri- ja teadusmaailm on lihtsalt niivõrd erinevad. «Teadus on oma olemuselt ülemaailmne, aga ärid võivad piirneda Eesti turuga ja need kaks asja ei pruugi omavahel kokku käia.»

Regio tegutseb ammu ka paarikümnes välisriigis ja siit tõstatab Jagomägi ka retoorilise

«MATI KILP OLII NIIVÕRD VEENEV, ET MA VÕTSIN PABERID GEOGRAAFIAST VÄLJA JA ANDSIN MATEMAATIKATEADUSKONDA SISSE,» MEENUTAB TEET JAGOMÄGI.

küsimuse – miks peaks Regio näiteks Mehkikos kasutatavate toodete arenduses kasutama just Tartu Ülikooli helgemaid päid? Ega peagi ja Regio juhi sõnusti ei ole selles midagi isiklikku.

Teine suurem takistus ülikoolide ja firmade koostöös on teadlaste karmid mängureglid – nimelt peavad teadlased regulaarselt artikleid publitseerima. «Kui meil ei õnnestu oma ülesandeid nii püstitada, et ka teadlased sellest kasu saavad, siis ei saagi loota, et nad meile liiga palju tähelepanu pööraksid.»

Ometi on Regio ja Tartu Ülikooli koostöö kergem sel lihtsal põhjusel, et mõlemad asuvad Tartus. «Ninapidi kokkusaamine, kas või ühes kohas lõunatamine paneb inimesed omavahel rääkima ja siis asjad juhtuvad,» selgitab Jagomägi.

Õigupoolest sai ka Regio alguse TÜ tiiva alt. Firma kõige esimene telefon asus Vanemuise tänava õppehoone ühe ruumi ühes nurgas. «Kuskil mujal meile sobivatesse kohtadesse telefoni ei saanud,» selgitab Jagomägi.

Nii võib Regiotki lugeda Tartu Ülikooli *spin-off*-ettevõtteks ja Regio on just selline nagu ta on, tänu oma juhile. «See ei ole mingi udupeen strateegia, ma ei oskagi muud teha,» ütleb firmajuht muiates. (U)

Huumor ilmub iseäranis siis, kui reaalsus rõhub ja väljapääsu ei paista

KUIGI ANEKDOOTIDE LUGEMINE VÕI KUULAMINE EI KUULU LIISI LAINESTE LEMMIKTEGEVUSTE HULKA, SEST VAID VÄGA HARVA SUUDAB MÕNI NEIST TEDA VEEL ÜLLATADA, SIIS NENDE TAHA JÄÄV TÄHENDUSTE VÄLI EI KAOTA TEMA JAKS NIIPEA OMA PAELUVUST.

Aija Sakova

aija.sakova@ut.ee

Eesti kirjandusmuuseumi teaduri Liisi Laineste 2008. aasta lõpus kaitstud doktoritöö Eesti postsotsialistlikust naljatradsioonist pälvib veebruaris Lennart Meri teadustöö preemia.

Töö eesmärk oli aukartust äratav. Nimelt oli soov avada folkloori, praegusel juhul siis naljade, ja ümbritseva keskkonna suhteid ning anda ülevaade Eesti tänapäeva huumorist ja selle kohta seni tehtud teadustööst. Peale selle püüdis Liisi Laineste anda senisest universaalsemat etniliste naljade kirjeldamise mudelit

PERSPEKTIIVIKAS ALA

Nali või anekdoot on tekst, milles on väga väikesel pinnal ja kontsentreeritud mahus koos mitmed eri tegureid, mis kõik mõjutavad selle teksti tajumist naljana. Ning just see asjaolu teeb naljad Laineste jaoks põnevaks.

Samuti meeldib talle huumori avatus ja perspektiivikus, sest selle teemaga saab siduda Interneti kui uue meedia analüüsi, etnilise vaenu teema ning palju muudki.

«Huumori uurimisel on võimalik eristada või kasutada mitmeid eri tasandeid: tekst ise, selle kitsam kommunikatiivne kontekst ning selle laiem ühiskondlik-kultuuriline kontekst,» ütles Laineste.

Oma õpinguid alustas Laineste psühholoogias ning tegi ka oma bakalaureusetöö huumorist psühholoogia seisukohast vaadates. Ehkki psühholoogiline para-

digma on talle praeguseks üsna kaugeks jäänud, hoiab ta end pidevalt kursis kogu interdistsiplinaarse huumoriuurimisega. Samuti on tal mitmeid rahvusvaheliselt tunnustatud huumoriuurijatest sõpru, kelle põhiala on psühholoogia.

«Nende lähenemine uurimisprobleemile, mis on vahel siiski liiga formaalne, paneb mind enastki oma hüpoteese tõsisemalt testima,» selgitas Laineste.

HUUMOR VS REAALSUS

Naljatradsiooni uurimine, nagu ka Laineste doktoritöö eessõnast lugeda võib, ei pruugi sugugi olla lihtne, sest palju on neid, kes ei suhtu sellesse mõistvalt. Nii arvatakse Laineste sõnul sageli, et huumori uurimine on tõeline oksüümoron.

«Kiputakse arvama, et tõsine teadus ei saa ju ometi olla selline, mille sisuks on kõrvaltvaataja arvates ainult naljade otsimine, kogumine ja lugemine. Neile pean tunnistama, et see kõik pole sugugi ainult meelakkumine.» Pealegi kaob tema sõnul seejuures igasugune võime hinnata anekdoote kui head meelelahutust, sest kõik naljad on juba kord kuulnud.

Naljade funktsiooni analüüsitakse Laineste sõnul üldjuhul kas sotsiaalselt või kognitiivselt tasandilt. Nende sotsiaalne otstarve jaguneb omakorda positiivseks (näiteks pinge leevendamine, rühma ühtehoidmise suurendamine või teravate vastuhakkude ärahoidmine) ja negatiivseks (muu hulgas sümboolne vastuhakk valitsevale korrale või

LIISI LAINESTE

2008 *doctor philosophiae*, «Post-socialist jokes in Estonia: continuity and change»
2004 MA eesti ja võrdlevas rahvaluules, «Tegelased eesti etnilises huumoris»
2000 BSc psühholoogias «Etniline huumor sotsiaalses kontekstis»
Laineste koostatud naljade andmebaas: <http://www.folklore.ee/~liisi/o2/>.

«teise» naeruvääristamine).

«Teatud ühiskonnas või ajal naljategemine intensiivistub. Nii näiteks peetakse nõukogudeaegset Venemaad anekdoodiajaloo kõige rikkalikumaks maardlaks,» selgitas Laineste. Tema sõnul on siin tegemist huumori omadusega ilmuda kohale siis, kui reaalsus rõhub ja väljapääsu ei paista.

«Ka praegusel ajal on huvitav jälgida kriisihuumori juurdekasvu,» ütles Laineste, «ehkki Eestis pole see veel praegu suuremat hoogu sisse saanud.»

ETNILISED NALJAD

Üks Laineste töö uurimiseesmärgke oli etniline nali. Etnilise nalja objektiks on mõni etniline rühm või rahvus. Küsimusele, miks selliseid nalju üldse tehakse, vastas Laineste, et peamiseks põhjuseks

on tavaliselt etniliste rühmade omavaheliste suhete ajalugu, vastastikuse mõjukuse, majandus-taseme, edukuse jms tajumine.

Seetõttu on ka naabrihumor tema sõnul väga sage nähtus. «Nalja ei tehta täiesti võõra ja seega hirmuäratava nähtuse kohta, vaid ikka millegi kohta, mis kaudselt meenutab «oma», aga erineb sellest mingi veidruse poolest,» rääkis Laineste. Veidrusks võib olla näiteks kummaline riietus, söök või kõnepruuk, mis olid ka vanade naljandite üheks meelisteemaks.

«Tänapäeval on muidugi oma-võõra ja lähedase-kauge piirid avardunud, seetõttu suureneb ka entiliste sihtmärkide hulk,» tõdes Laineste.

Samal ajal suureneb tema sõnutsi ka oht, et sellelt pinnalt tekivad konfliktid. «Kui nali ei liigu enam tuttava kultuuriruumi sees, vaid võtab sihiks näiteks mõne täiesti teistsuguse väärtus-hierarhiaga kultuuri (nt kristlased vs moslemid), võivad huumoril olla ettearvamatult tõsised tagajärjed.»

EESTLASLIK HUUMOR

Postsotsialistlik naljatradsioon, mida Laineste oma töös laiemalt uuris, algab Nõukogude Liidu lagunemisega. «Kasutan seda mõistet selleks, et hõlmata kõiki riike, mis kuulusid endis-esse Nõukogude Liitu,» ütles Laineste.

Samas mõõnis ta, et nende riikide iseseisvumisjärgne areng pole olnud väga ühtne. Kuid nagu iga ühiskondlik muutus, liiati veel nii suure ulatusega, tõi ka

see tema sõnutsi kaasa pärimuse muutumise.

«Kolmes uuritud anekdoodi-kategoorias (etnilised, poliitilised ja päevakajalised naljad) väljendusid need selles, et esimeses neist tekkis suurel hulgal uusi etnilisi sihtmärke. Poliitilised naljad hakkasid rohkem rääkima poliitikute isikutest kui üldisest elu-olust ning päevakajalised naljad kajastasid rohkem rahvusvahelisi teemasid, segades neid samas kohalike sündmustega,» rääkis Laineste.

Nendele lisanduvad tema sõnul veel läbiva tunnusena ingliskeelse kultuuriruumi süvenev mõju, millele vastukaaluks toimib pea sama tugev soov otsida n-ö eestlaslikku huumorit ja naljaobjekte.

Edasistest plaanidest rääkides ütleb Laineste, et juba olemasoleva Eesti naljade andmebaasi põhjal on kavas koostada uus rahvusvaheline andmebaas, mis hõlmab eelkõige etnilisi ja poliitilisi tänapäeva anekdoote Ida-Euroopas.

«Esimesed sammud selles suunas on juba astunud,» tõdes ta, «sest olemas on uurijate võrgustik, kes on valmis selle ülesandega tegelema.» Samuti jätkub tema sõnul töö ühe Eesti teadusfondi projektiga ning loodetavasti algavad peatselt kaks uut projekti, üks neist koostöös Vene teadusfondiga ning teine riikliku programmi «Keel ja kultuurimälu» raames.

Majanduskriisiga seoses tekkinud naljad

Pärdik jookseb metsas ringi ja karjub: «Kriis! Kriis!»

«Mis sa lõugad?» küsib hunt.

«Kriis on käes!»

«Mis kriis? Nagu liha sõin, nii söön ka edaspidi.»

Pärdik lõugab edasi.

Rebane ütleb: «Mina ei näe mingit kriisi. Kandsin kasukat seni ja kannan ka edaspidi.»

Pärdik jookseb edasi ja mõtleb:

«Mida ma karjun? Nagu palja persega käisin, nii käin edasi!»

(29. jaanuar 2009, 15:36; kasutaja: hingemaastik, www.rate.ee)

Kriisi ajal perearsti juures.

«Doktor, kas te saate muuta ravimite sissevõtmise aegu?»

«Ma ei saa aru, mida te sellega mõtlete.»

«Te käskisite mul võtta üks tablett neli korda päevas pärast sööki, aga ma tahaks võtta kaks tabletti kaks korda päevas.»

«Milleks?»

«Neljaks korraks ei jätku sööki!»

(23. jaanuar 2009, 00:00; Baskini anekdoodid, www.epl.ee)

ÜLIÕPILASSELT LIIVIKA TÄHISTAB 100. AASTAPÄEVA

Foto: ajalooarhiiv

Sõjaeelsel perioodil käis tegevus praegusel Raekoja platsil Suurturg 9.

Andu Rämmer
vilistlane

Liivika alguseks loeme 21. aprilli 1909, mil Riias moodustati Riia Eesti Üliõpilaste Selts (REÜS). Korrapäraselt peeti koosolekuid, tegutses meeskoor.

Elavalt toetati kodumaiseid üritusi: näiteks astuti *in corpore* rahvusteatri hoone ehitamiseks asutatud Estonia osaiühisuse liikmeks.

Pärast sõja lõppu saabusid kõik REÜSi liikmed kodumaale.

21. veebruaril 1921 registreerisid Tartus õppivad REÜSi liikmed seltsi Tartu Ülikoolis, uueks nimeks sai Liivimaast tuletatud Üliõpilasselts Liivika. Alates sügisest 1926 kuni seltsi sulgemiseni 1940. aasta suvel käis tegevus praegusel Raekoja platsil Suurturg 9.

Kodukorras lähtuti REÜSi põhimõttest, mille järgi nii selts kui ka üksikliige pidi võõrale abile lootmata omal jõul toime tulema.

REÜSi esimesest päevast alguse saanud põhimõttest sai üks olulisemaid Liivikat iseloo-

mustavaid jooni. Sellega eristuti korporatsioonidest, kus oli võimalik toetuda pidevalt vilistlaste igakülgele abile.

Kuigi seltsi ruumes alkoholi ei tarvitatud, toimusid hoogsad ja sundimatud peod, kus oli hea meeleolu ja kõrge seltskondlik tase. Peeti kohviõhtuid, mardipäevi, vabariigi aastapäevi ja seltsi aastapäevapidusid.

Kuigi 1940 Liivika tegevus ametlikult keelustati, kestis liiviklaste omavaheline mitteametlik läbikäimine kuni taasasutamiseni 1991. aastal. Ⓣ

**KALEV TARKPEA
ASTUS LIIVIKASSE 1990**

Juhendasin praktikume koos 1934. aastal Liivikasse astunud dotsent Aleksander Paega. Töö käigus tajusin üha suuremat väärtushinnangute kokkulangevust. Olime ühel meelel, et üliõpilasi peaks kasvatama korrektselt käituma, lugu pidama iseendast ja teistest ning tunnetama end akadeemiliste kodanike-
na, kel on suured õigused, aga ka kohustused.

Meie vestluste üldine toonaalsus oponeeris tugevasti tollasele nõukogude süsteemile, mis ju üritas kujundada ühiskonnas karjamentaliteeti, aga mitte kodanikutunnet. Peagi pani Pae mulle ette ühineda tol hetkel veel pooleldi põrandaaluse ÜS Liivika vilistlaskogu Tartu ühenduse liikmetega. Ettepaneku vastuvõtmine tundus mulle äärmiselt loomulikuna. Mulle imponeeris Liivika vilistlaskogu sõjajaelsete liikmete korrektsus, nende tagasihoidlik väärikus ja eruditsioon. Olin meelitatud, et sain kuuluda võrdväärsetel alustel sõpruskonda, mille liikmeteks olid näiteks Harald Keres ja Elmar Karu. Liivika on kogu aeg olnud vabade, üksteisest lugu pidavate kohusetundlike akadeemiliste kodanike ühendus.

Üks natuke teistmoodi üliõpilasselts

Foto: Lauri Lihtmaa

Pidulikel sündmustel kannavad liiviklased üliõpilase valget üldmütsi.

Luigi Päri

ÜS Liivika Vilistlaskogu Tartu ühenduse esimees

Liivika tegutses pärast taasasutamist 1991. aastal mõnda aega pidevalt vahetuvates üürikorterites. Seda kuni 1997. aastani, kui Liivikat rahaliselt toetanud Elmar Järvesoo abikaasa Aino ostis enda ning seltsi käsutusse Baeri 7 asuva maja.

Oma majas muutusid kokkusaamised palju lihtsamaks. Lisaks regulaarsetele koosolekutele ha-

kati pidama populaarteadusliku sisuga ettekandeid ja üha enam suhtlema ka teiste akadeemiliste üliõpilasorganisatsioonidega.

1997. aastal astus Liivika aasta varem taasasutatud Üliõpilasseltside Liidu liikmeks, kuhu kuulusid juba EÜS Põhjala, ÜS Raimla ja Eesti Naisüliõpilaste Selts. 1924. aastal loodud Üliõpilasseltside Liit on ühendus, kuhu kuulub suurem osa Tartus tegutsevatest akadeemilistest üliõpilasseltsidest.

Sarnaselt algusaegadega juhib ka praegu ÜLi esindajatekogu,

mis igal semestril vanuselises järjekorras roteerub.

Meie ruumides kehtiva alkoholipiirangu juures on ikka ja jälle tulnud täpsustada, et ÜS Liivika ei ole karskusselts.

Samuti ei puuduta piirang liikmete eraelu ning liikmetelt täiskarskust ei oodata. Sel kõrvalseisja jaoks esmapilgul ehk raskesti arusaadaval ning ebaharilikul piirangul on ajalooline taust.

ERIPÄRANE PIIRANG

Sajandi eest uut organisatsiooni luues vastanduti tollastes meesorganisatsioonides levinud institutsionaliseeritud ollejoomisele. Samuti oli tollases karskusiikumis suur rõhk vaimsusel, mis väljendus näiteks hariva iseloomuga kultuuriürituste korraldamises.

See eripära on üks iseloomulikumaid ÜS Liivika tunnusjooni ka tänapäeval ning seltsiga liitumist on meie ruumidest puuduv alkohol oluliselt mõjutanud.

Liiviklasi on ikka iseloomustanud vaba mõtteviis ning avatus muutustele.

Kuigi oleme traditsioone austav organisatsioon, oleme oma põhimõtteid ajakohastanud. Näiteks kaotasime selle kümnendi alguses vilistlaskogu ning seltsi vahelised traditsioonilised barjäärid.

Kõigil liiviklastel on vabades võtta osa nii seltsi kui ka vilistlaskogu koosolekutest, et suurendada ühtekuuluvustunnet ning parandada põlvkondadevahelist teineteisemõistmist.

«Aeg muutub, laskem Liivikal muutuda koos ajaga,» jäi mõne

aasta eest kõlama taasasutaja Juhani Seilenthali mõte.

Liivika ei püüa oma liikmeid range joonega kasvatada, vaid pakub pigem arendavat keskkonda, luues igakülgseid eneseteostusvõimalusi.

Hästi on selle sõnastanud liiviklane Märt Möls eelmise kümnendi lõpus: «See, kui palju sulle Liivika põhimõtetest külge jääb ja kuivõrd sa nende järgi käitud, seda ei hakka meie sulle mitte kunagi ette kirjutama.»

Liivika moto «Kohusetunne kasvagu, et sündus võiks kaduda!» on tihtipeale raskesti teostatav idee, kuid on liiviklaste seas au sees siiani.

Quo vadis ÜS Liivika? Jah, meid on üsna vähe, oleme ühed väiksematest üliõpilasiorganisatsioonidest, kuid me olemegi pigem sõpruskond.

VÄIKE SÕPRUSKOND

Seltsina pole meil korporatsioonidele omaseid värve, pidulikel sündmustel kanname üliõpilase valget üldmütsi.

Meil pole suurt ja uhket konventi, kuid on moodne ja hubane kodu, kuhu tullakse vabatahtlikult, vabast ajast, iga päev.

Enesetäiendamine ettekannete ja diskussioonide kaudu, isamaalisus, sport, kokandus – jaa!

Meil on küll eri ametimehed nagu teisteski akadeemilistes organisatsioonides, kuid pole staatusest ega akadeemilisest vanusest tulenevaid käsuliine.

Aga kuidas saab üks saja-aastane tudengiorganisatsioon nii toimida? Kes soovib teada vastust, tulgu meile külla! ☺

MIHKEL MATHIESEN ASTUS LIIVIKASSE 1937

Olin sattunud provintsist pealinna, kus ümbrus ja inimesed olid võõrad. Puudus ülikoolis vajalik töötamise rutiin. Üliõpilaste omavahe- lises suhtlemises ja elamises kehtisid reeglid ja mentaliteet, mida ma ei tundnud. ÜS Liivika külalisõhtul sattusin noorte enesekindlate inimeste keskele, kes teadsid, kuidas olla ja toimida nii, et see ei tunduks ümbruskonnale ebaviisaka ja ebakorrektseks. Minu kui tehnilise hariduse taotleja jaoks oli liiviklaste huvi filosoofiliste ja maailmavaatelistele probleemide vastu oluliselt liitumise põhjuseks.

RAIVO VALK ASTUS LIIVIKASSE 1991

Liivika sisu ja põhimõtted said minu jaoks selgemad piirjooned 1991. aasta kevadel, kui Tartus elavad vilistlased asusid otsima nooremaid mõttekaaslasi ning selle kaudu võimalust üliõpilasseltsi taasasutamiseks. Vilistlase Robert Tasso juures kodus toimunud aruteludel avaldasid mulle muljet vanema põlvkonna liiviklaste vitaalsus ning väga selgete väärtuste järgi elamine. Põhimõtted sobisid, aeg ja inimesed olid õiged, nii sai minust poole

aasta jooksul üks Liivika taasasutajatest. Oli eriline võimalus aidata ehitada ajasilda ning taastada üks väärikas organisatsioon.

MEELIS TASUR ASTUS LIIVIKASSE 1998

Esimesel ülikooliaastal Tartu eluga kohanedes tundsin selgelt, et millestki jäi õpingute kõrvalt puudu. Trennis tutvusin Luigi Päriga, kes kutsus mind Liivikasse.

Kuna mu isa oli Liivika viistlaskokku koopteerunud, siis selts lähemat tutvustamist ei vajanud. Väike, kuid kokkuhoidev liikmeskond ja väga erinevad isiksused löid erilise tunde. Liivikas valitsev vabadus ja võimalus kõiges ka noorliikmena kaasa lüüa oli nauditav.

MART ANDRESSON ASTUS LIIVIKASSE 2006

Liivika konventi sattusin 2006. aastal täiesti juhuslikult tänu oma sõbrale ja kunagise korterikaaslasele Martin Moorile. Enne Liivikasse sattumist oli juba plaan organiseeruda, aga korporatsioonid ei tundunud mulle koduste ega sümpaatsetena. Valisin Liivika muheda seltskonna ja vabama olustiku tõttu. Olen oma valikuga rahul, sest nüüd on mul palju seltsivendasisid, keda võin pidada headeks sõpradeks.

Foto: Indrek Koovit

Liiviklased 2007. a. suvepäevade sügavushüppe kvalifikatsioonivõistlusel.

Indrek Rebane ÜS Liivika esimees

Ettekandeõhtute kõrval on Liivikas au sees sportimine. Esmaspäeva õhtutel mängime korvpalli, lauatennise ja piljarditurniire on korraldatud nii Üliõpilasseltside Liidus (ÜL) kui ka korporatsioonidega.

Liiviklaste head füüsisist näitavad kõrged kohad Tartu jooksumaratonil ja Scoutsrännakul, Utria dessandil ning Erna Retkel. Ka Paul Kerese traditsioonid pole kadunud, sageli võib liiviklasi tabada pingsas malemängus.

Traditsioonilistel suve- ja talvepäevadel toimuvad peale matkade ka spordivõistlused, kus harrastatakse ka tavapäratumaid sportmänge, näiteks kummikuviset ja sügavushüppeid.

Sügissemestril tähistame koos mardipäeva ja jõule, kus rahvakombeid meenutades ning seltskonnamänge mängides saab ka teiste seltside tavade ning nende liikmetega lähemalt tutvuda.

Traditsiooniliseks ürituseks on kujunenud ÜL-i vastlapäevad. Pärast kaelamurdvaid liuge Kassitoomel kogunetakse Liivikasse end üles soojendama. Ka lumetul ajal leiame aega koos hernesuppi ja kukleid süüa ning vastlaviktorriingi toimub iga ilmaga.

Kevadeti tähistame ÜL-i aastapäeva. Sööme, joome, tantsime, teeme spontaanset tudengiteatrit ning proovime iga kord tundmatu koostisega Krambambulit.

Volbriööil aga avame ukсед kõigile akadeemilistele organisatsioonidele, et etendada tuntud Liivika varjuteatrit. Päevakajalise sisuga lavastused naerutavad üliõpilaselu kõverpeeglis kajastades publikut juba aastaid. Viimase etenduse käsikirja kirjutas Liivika jaoks luuletaja Jürgen Rooste.

ÜL-i traditsiooniks on kujunenud koguneda pärast Liivika pudruhommikuga päädivaid volbriööpidustusi 1. mail piknikule, et seal vastseid öömulleid vahetades ja viimseid volbripirukaid nautides võtta üles ühislaul.

Kes või mis on Liivika?

ksv! Pille Ernits

korporatsioon Amicitia, coetus 2007/II

Kuna olen ise alles akadeemiliselt noor, puuduvad mul suuremad ühisürituste kogemused. Siiski meenuvad meeldivad hetked möödunud aasta kevadisest grilliõhtust Liivika aias – noormehed näitasid end tõeliselt viisakate, jutukate ja toredate võõrustajatena. Olen mitme liiviklasega vahepeal sõbraks saanud ja tuleb tõdeda, et esmamulje on ainult rohkem kanda kinnitanud ning värvikaid nüansse juurde saanud.

ÜS Liivika eristub minu jaoks teistest akadeemilistest organisatsioonidest oma liikmete väikese arvu ja üldise sõbralikkuse poolest. Ilmselt on nende puhul üks erilisemaid omadusi see, et seltsi ruumides ei tarbita alkoholi. See on tõesti väärt põhimõte, sest mitmesugused koosviibimised ning spontaansed piljardi- ja filmiõhtud on alkoholitagi väga mõnusad.

Hindan tublide liiviklaste abivalmidust, häid ideid, kõrget mõttelendu, muhedat huumorisoont, ühiseid jõupingutusi seltsi edendamise nimel ning nende kenasid koduseid ruume, kus on alati rõõm viibida.

ksv! Tiina Eljas

Eesti Naisüliõpilaste Selts, coetus 2003/II

Eesti Naisüliõpilaste Selts ja ÜS Liivika on pärast taasasutamist suhelnud peamiselt Üliõpilaste Seltside Liidu raames, ühiseid tegemisi kokku polegi nii vähe.

Ajapikku on minu suhe Liivikaga kujunenud üsna isiklikuks, olen leidnud häid sõpru. Liiviklastest rääkides peab kindlasti mainima nende sundimatut olemist ning hämmastavat sõnamängulist ja vahedat huumorit.

Liivikas on mehed, kel on mõtteteravust.

vil! Jaak Lepik

ÜS Raimla, coetus 1995/II

ÜS Liivika nime kuules meenub mulle esmalt liiviklaste sündimatu suhtlusstiil ja nende ilusa aiaga konvendihooned Toomemäe nõlval. Liivika jõuab akadeemiliste organisatsioonide tegemistes peaaegu kõikjale. Peost või heast õllest liiviklased ära ei ütle, kuid

omas konvendis nad alkoholi ei tarbi. Ilmselt on see üheks tõestuseks, et peale õlle ühendavad mehi muudki huvid, näiteks sport.

ksv! Jelena Utitsõna

EÜS Põhjala, coetus 2006/II

Üli üritustel paistsid liiviklased alati silma sõbralikkuse ning härrasmehelikkusega. Mitte ükski tütarlaps ei jäänud nende teravsilmsete poiste tähelepanuta.

Nende peale võib alati loota. Kui Põhjalal on juhuslikult vaja näiteks teelusikaid laenata, siis ikka küsime esmalt naabripoistelt. Kohe meenuvad ka ühised filmi- ja piljardiõhtud, mida võib nimetada ÜS Liivika firmamärkiks.

Liivika ja Põhjala on sarnased oma olemuse ja tegevuse poolest. Lipukirjaski võib leida ühiseid jooni, kus rõhutatakse isamaalisust ning kodumaa arengusse panustamist.

Kurioosumina näitab seltside ühisosa ka töik, et osa Põhjala noorliikmeid peab siamaani mõningaid liiviklasi nende endi seltsi kuuluvaiks.

Õnnitleme teid 100. aastapäeva puhul!

Viljandi teatritudengitel lõppeb neli kooliaastat ratastel

SEL KEVADEL LÕPETAB VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA SEITSEMES LEND TEATRITUDENGEID, KELLE NELI ÜLIKOOLIAASTAT ON MÖÖDUNUD SUURES OSAS MÖÖDA EESTIT RINGI SÕITES JA ETENDUSI ANDES.

Merilyn Merisalu
merilyn.merisalu@ut.ee

Teie puhul saavad semiootikud rõõmust käsi kokku hõõruda – numbrid 7 ja 13 on ju vastavalt õnne- ja ebaõnnenumbrer. Teatrirahvas kipub üldiselt ebausklik olema, kas teie ka?

Merilyn: Me oleme lihtsalt seitsmes lend ja kodulehe aadressi 13 tähendab, et meid on 13.

Rauno: Ja 13 ei pruugi tegelikult üldse olla õnnetu number.

Karl: Vormsi Enn ütleb, et näiteks peegli lõhkumine ei pruugi tähendada seitset aastat õnnetust. Kõik on nii, nagu ise mõtled.

Kuidas on koos oldud 4 aastat teid mõjutanud?

Kati: See on olnud väga hea aeg, et õppida inimestega läbi saama ja

nendega arvestama – muud ei jää lihtsalt üle.

Natali: Meid valitigi ju selle mõttega, et oleme erinevad. Päris põnev, kuidas nii erinevad tüübid kokku on kasvanud.

Rauno: Esimese kahe aastaga tundsin kursusekaaslasti paremini kui oma pereliikmeid.

Kati: Pole ka ime – me oleme päevade ja kuude kaupa koos ühes ruumis olnud ja näeme üksteist rohkem kui oma kallimaid.

Merilyn: Kõige pikem puhkus teistest selle aja jooksul on olnud kolm nädalat.

Rauno: Kuigi vahel on üksteisest kopp ees, hakkad paari päevaga igatsema, kui teisi ei näe.

Natali: Mina olen tähele pannud, et kui olla isegi teises linnas, kus on muid sõpru, ja keegi kursuselt on linnas, siis olen pigem

Seitsmenda lennu vaieldamatult kõige populaarseks tervele Eestile menuka tiiru peale teinud. Pildid

ikka nendega terve päeva koos. Muidugi tahan ma oma teiste sõpradega kokku saada, aga kuidagi läheb ikka nii, et olen pigem oma kursusega koos.

Nii et olete nagu suur pere?

Karl: Selles mõttes küll, et peret ei saa valida, aga oled nendega koos. Võid ära tüdineda, aga kui eemal oled, siis tahad tagasi tulla.

Merilin: Pärisvendade või -õdedega tülitseid ju ka. Õpid nende vigadega harjuma, kakled ära ja elad edasi.

Maarika: Päris alguses elasime isegi vist kuuekesi ühes korteris. See on legendaarne koht, peaaegu kõik kursuse inimesed on mingil hetkel seal elanud.

Kati: Mina juba teist korda.

Maarius: Ma arvan, et kuna on kooli lõpp, siis nüüd vist tahamegi

Foto: Alan Proosa/Rakvere Teater

Parasem lavatöö on Rakvere teatri lavastus «Kuidas elad?...Ann?!», millega on kursusel (vasakult) Merilin, Natali, Marilyn, Kati ja Mairi.

lihtsalt väga koos olla.

Rauno: Me vajame üksteist.

Marilyn: Me hoiame üksteist.

Kas see, et teid on 12 näitlejat ja üks lavastaja, määrab ka midagi?

Natali: Natuke ikka. Helen on näitlemise eriala juba lõpetanud.

Mairi: See on paratamatu, et teeme eri asju. Kui ta teeb meiega lavastust, oleme hästi palju koos. Aga vahel on ta täitsa kadunud ja istub kuskil Hiiumaa metsades.

Natali: Samas, kui Helen on Viljandis ja kusagil midagi toimub, oleme ikka kõik koos.

Peredel on tavaliselt nii oma väike autahvel kui ka ma-vihkan-sind ajad. Millised on teie pere omad?

Natali: Alguses me ei teadnud, mis on ühe tujud-tahtmised ja teise

miinused-plussid. Kui see selgeks sai, oskasid juba hoiduda, teistmoodi öelda. Suuri tülisid ei olegi vist olnud.

Maarika: Aga see oli küll väga suur õnnestumine, et kohe esimese kursuse lõpus tegime päris oma lavastuse.

Natali: Esimesest semestrist saime tükiga «End-Sa-Pese» Ugala suurele lavale. Siis tegime kaks suve Vargamäel Heleniga populaarset lavastust «Tõde:EI:Õigus» ja siis tuli «Ann» ...

Mairi: Võib julgelt öelda, et oleme esimene lend, kes on kooli jooksul saanud nii palju laval olla. Vähemalt 200 korda juba.

Maarika: Meie rakenduslik kõrgharidus tähendabki, et oleme teatris leidnud hästi palju rakedust.

Maarius: Teatrites käimine on

küll hästi palju andnud. Tööle juba sinisilmselt ei lähe.

Merilin: Ei saa minna endale suuri rolle nõudma. Mõni jääbki eluks ajaks kirja tooma.

Kati: Me oskame reaalsusega arvestada.

Mida on siis reaalsus teile täpselt õpetanud?

Mairi: Igas kohas on oma saal, oma lava. «Kuidas elad?...Ann?!», millega me oleme vist igal pool käinud, õpetas näiteks väga hästi, kuidas uue ruumiga kohaneda.

Natali: Apsud õpetavad ka palju. Ükskord jäi grimmi-kott maha, panime ühe kohaliku tädi ja enda meigiasjadest midagi kokku. See õpetab, kuidas toime tulla. Räpinas läks valgus keset etendust ära, Vene Draamateatris läks ükskord valguspult läbi. Oleme andnud etendusi igasuguse valgusega.

Maarius: Vargamäel tuli elus mutt ükskord lava peale.

Rauno: Kuressaares tuli pääsuke meie etendust segama. Vargamäel oli neid hästi palju.

Mairi: Nojah, mulle sittus pääsuke seal ükskord silma.

Maarius: Me oleme saanud teha palju erinevaid asju. Saanud olla muusikalise, lastetükkides, absurdis, draamas. Võib juhtuda, et tulevikus on ees väga ühehübaline töö, aga seni on küll mitmekesine olnud.

Nii et rollisleppi ei ole veel tekkinud?

Maarika: Mina tunnetan küll, et olen palju erinevat teha saanud. Olen olnud blondiin tibi, laste ema või üldse mees. Ja isegi eesel, keha terve kostüümiga kaetud!

12 + 1 = TÜ VKA 7. lend

Vestlusringist võtsid osa näitlejatudengid Taavi Lepik, Maarius Pärn, Karl Kena, Natali Lohk, Kati Ong, Marilyn Jurman, Merilin Kirbits, Maarika Mesipuu, Mairi Jõgi ja Rauno Kaibiainen. Puudusid näitlejatudengid Anatoli «Tolik» Tafitsük ja Johannes Veski ning lavastajatudeng Helen Rekkor.

Kursuse lavastusi:

«End-Sa-Pese» lavastaja Jaanika Juhanson, Ugala 2005
 «tõde:EI:õigus» lavastaja Helen Rekkor, TÜ Viljandi kultuuriakadeemia 2006
 «Kuidas elad?...Ann?!» lavastaja Sven Heiberg, Rakvere Teater 2006
 «Marilyn» lavastaja Kalju Komissarov, Ugala 2006
 «Haned võlgu» lavastaja Jaanika Juhanson, Teatrilabor 2007
 «Tõsimeelsed näitlejad» lavastaja Igor Uibo, TÜ Viljandi kultuuriakadeemia 2008
 «Draakon» lavastaja Helen Rekkor, Kuressaare Linnateater 2008
 «Romeo ja Julia» lavastaja Vladimir Granov, TÜ Viljandi kultuuriakadeemia 2008
 Vaata ka kursuse kodulehte <http://13.uba.ee>

Marilyn: Minul on küll tunne, et olen laval kogu aeg naiivne ja loll.

Kati: Mina olen kannatav ja rasedaks jääv noor esimene armastaja.

Natali: Ja mina naiivne plika, kes armub esimest korda.

Rauno: Mina olen tavaliselt esimene armastaja. Aga selline allasurutud, piinlev. Nagu Romeo või Indrek Paas.

Mairi: Ampluaa sõltub hästi palju näitleja füüsisest. Mina olen meil kõige pikem tüdruk, prillide ja lühikeste juustega. Ma ei saagi mängida väikest blondiini naiivitari.

Marilyn: See on väga halb, et lavastajad ei usalda näitlejaid piisavalt, et anda neile erinevaid rolle. Eriti hästi tuleb see välja filmides. Režissöörid oletavad, et näitlejal

tuleb kõige paremini välja see, mille ta juba välja näeb. Tegelikult on iga näitleja võimeline mängima ükskõik mida, seda ta ongi koolis neli aastat õppinud.

Kati: Filmide ja reklaamide puhul saab režissöör võtta selle inimese, kes on kõige lähedasem pildile tema peas. Seal peab olema nii loomulik kui vähegi võimalik. Tema valik ei ole piiratud.

Maarius: Kui me kooli lõpetame, siis oleme mitte ainult enda kursuse, vaid juba suure hulga seast valitavad. Läheb raskemaks.

Kui palju teid on juba valitud?

Merilin: On olemas mõned projektid, mida on pakutud...

Marilyn: Praegu vist ei riskita väga teatritesse uusi näitlejaid võtta. Koondatakse pigem vanu.

Merilin: Kriisiaeg. Igal pool on

kehvem, mitte ainult teatris.

Natali: Tahaks öelda, et laske mängida, aga paratamatult tuleb mõelda ka sellele, et kust söögi või elamise jaoks raha saada.

Maarius: Me ei saa kurta, sest meid on märgatud küll. Me ei tea lihtsalt veel, mis enne lõpetamist juhtub. Teatrimaailmas ei ole hea asju välja öelda, kui need veel juhtunud pole.

Praegu teete diplomilavastusi, kuidas nendega läheb?

Rauno: Praegu mängime Pinteri «Sünnipäevapidu». Lavastaja Peeter Raudsepp valis seda kaua, vahepeal lugesime isegi üht teist teksti.

Mairi: Seal on kuus tegelast, meil on 12 näitlejat, et teha täpselt kahe koosseisuga. Nii on igal näitlejal suurem ja raskem roll, vastupidiselt sellele, kui teha midagi, kus on 12 näitlejat ja ühel-kahel on kandvam roll, teised jooksevad lihtsalt lavalt läbi.

Natali: Koolis on seda hea teha. Saab pikalt nokitseda, sest see on tõesti väga raske materjal.

Kui kaua sellega siis praeguseks tegeleud olete?

Natali: Alustasime kolmanda aasta teisel semestril. Kevadeks tuli eksam, sügisel alustasime muudatus-uuendustega. Peaaegu aasta aega esietenduseni ja palju muudatusi.

Natali: «Ann» on ka palju muutunud, kolmas hooaeg juba.

Maarius: Me mängime seda ikka üsna suurte vahedega.

Merilin: Teatris ongi nii, et üks lavastus on kuu aja tagant. See uuesti tulemine ja säilitamine on üks raskemaid asju.

Kas publik on ka «Anniga» koos arenenud, kas küsimused on ka paremad?

(Kõik naeravad)

Natali: Ei ole! Ikka miks Lill Timo maha jättis ja et kas Ukule meeldib Kätlin ja miks Ann kodunt ära jooksis.

Natali: Tihti aetakse meid tege-lasega segi ja küsitakse, mida see tüdruk päriselt tunneb jms.

Mairi: Ükskord tõusis üks vanem naisterahvas püsti ja luges meile moraliseeriva luuletuse.

Maarika: See teema on üsna ajatu ja uued vaatajad tulevad kogu aeg peale, küsimused jäävad.

Kati: Mulle jõudis alles praegu kohale, kui kaua me seda teinud oleme! Alguses oli Anni sünniaasta 1991, nüüd on see 1995.

Kui kaua te «Anni» veel mängite? Kas kooli lõpetamisega ei saagi koos reisimine otsa?

Karl: 85 etendust saab täis ja siis saab otsa. Ja otsa saab see sellepärast, et meie läheme ära. Osad sõjaväkke, osad mujale.

Maarius: Meie koduetendus Rakveres tähendab meile kaks ja pool tundi sõitu sinna ja samapalju tagasi. Ja külalisetendused Tallinnas ja Tartus ja mujal.

Mairi: Buss on meile kodu, oleme pea kogu aeg ratastel.

Karl: On küll kurnav, aga samas on bussisõit alati lõbus, meie jaoks omaette kooli osa.

Natali: Pooled peod ja koosolekud on bussis peetud. Kui koolist paberi kätte saame, siis pakime kursuse kokku ja läheme jälle sõitma. Käime kõigi kodud läbi, teeme mitu päeva pidu, šašlõkki ja päevitame! ☺

Foto: Merli Antsmäa

«Sünnipäevapidu». Pildil (vasakult) Maarius, Mairi ja Karl.

Enne kooli lõppu teeb 7. lend kolm diplomilavastust:

H. Pinteri «Sünnipäevapidu», lavastaja Peeter Raudsepp

Lavastust mängitakse kahes erinevas koosseisus, kuid tegemist pole otseselt dublantidega, sest ühe koosseisu mängitav lavastus erineb teisest pooltoonide poolest.

P. Weissi «Jean-Paul Marat' tagakiusamine ja tapmine Charentoni varjupaiga näitetrupi ettekandes härra de Sade'i juhtimisel», grupitöö, juhendajad Peeter Raudsepp ja Kati Kivitar

Grupitöö «Toorikud», lavastaja Helen Rekkor

Lavastusel puudub kindel näidend, millele see tugineb. Dialoogid ja etüüdid on sündinud grupitööna.

7. lennu mängukava aprillis:

3. ja 4. aprill kl 19 «Sünnipäevapidu» Tallinnas Teatrilaboris

6. aprill kl 19 «Kuidas elad?...Ann?!» Rakvere Teatris

13. aprill kl 19 «Jean-Paul Marat' tagakiusamine ... » Tallinnas hotelli Viru Inn veekeskuses

15. aprill kl 19 «Jean-Paul Marat' tagakiusamine ... » Tallinnas hotelli Viru Inn veekeskuses

17. aprill kl 19 «Kuidas elad?...Ann?!» Võru kultuurikeskuses

18. ja 19. aprill kl 18 «Sünnipäevapidu» Rakvere Teatris

21. ja 22. aprill kl 19 «Sünnipäevapidu» Tartus Athena keskuses

23. aprill kl 19 «Jean-Paul Marat' tagakiusamine ... » Tallinnas hotelli Viru Inn veekeskuses (Viru tn 8)

24. aprill kl 19 «Kuidas elad?...Ann?!» Rakvere Teatris

25. ja 26. aprill kl 19 «Jean-Paul Marat' tagakiusamine ... » Tallinnas hotelli Viru Inn veekeskuses (Viru tn 8)

Mis on tähistaeval pistmist kultuuriga?

Foto: NASA

VANAD EESTLASED OSKASID TÄHISTAEGA JÄRGI AEGA MÄÄRATA NING ANDSID TÄHTKUJUDELE IGAPÄEVASEID NIMETUSI NAGU KOOT JA REHA. TARTU OBSERVATOORIUMI JUHATAJA LAURITS LEEDJÄRVE SÕNUL ON ASTRONOOMIA EESTI KULTUURIGA TUGEVALT SEOTUD JA VÕIB KA MAJANDUSELE KASU TUUA.

Sigrid Söerunurk
sigrid.soerunurk@ut.ee

Praegugi tõmbab tähistaevas endale paljude pilke. Professionaalsete astronoomide suhtarv Eesti elanikkonnast on maailma üks suurimaid. Siitkandist on pärit F. G. W. Struve, Bernhard Schmidt, Ernst Öpik ja Jaan Einasto.

Eestis on ka märkimisväärsel hulgal harrastusastronome ja

lihtsalt huvilisi. Igal aastal käib Tartu observatooriumis ekskursioonil 5500–6500 inimest.

Millega seda huvi seletada?

Paljud on tähistaevasse vaadanud ja mõelnud, mida see endast kujutab. Eestis on teada vanu tähtkujude nimesid, mis on lihtsad ja igapäevased nagu Suur ja Väike Vanker, Koot ja Reha, Söel. Seda erinevalt kreeklastest, kellel oli taevas väga mütologiseeritud.

Räägitakse, et vanad eestlased oskasid Suure Vankri järgi tunni täpsusega kellaega hinnata ja ka aastaegade arvestus käis tähistaeva põhjal.

Milline on astronoomia roll Eesti kultuuris?

See, et eestlastel on tähtkujude jaoks oma nimed ja legendid, on meie kultuuri oluline osa. Jakob Hurt hakkas selle kohta pärimusi koguma 19. sajandi lõpus.

Praegu on astronoomia eelkõige täppisteaduse haru, mis on oma olemuselt muutunud suuresti astrofüüsikaks. Samas on see ikkagi laiema maailmapildi osa, ta annab meile arusaamise, mida maailm endast kujutab.

Kui mõelda sellele, et Maa on universumi mastaabis väike tolmutüüp, siis aitab see ehk paremini mõista ka inimkultuuri ja lisaks säästa keskkonda. Võimalik, et teiste tähtede juures on planeete, kus on elu, aga sõltumata sellest peame oma planeeti hoidma ja arvestama, et meie elukeskkond on just maakera.

Kui rääkida konkreetset kultuurist, siis võib näiteid tuua mitmeid. Näiteks kasutab helilooja Urmas Sisask oma loomingus astronoomiat ja sellega kaasnevaid müüte.

Naissaarel sündinud pooleldi Eesti soost leiutaja Bernhard Schmidt mõtles 1930. aastatel Saksamaal välja uudse teleskoobisüsteemi – temast on Jaan Kross kirjutanud romaani «Vastutuulelaev».

Tõnu Kaljuste ostis Naissaarel Schmidt'i sünnikoha ja ehitas sinna kontserdi- ja teatrisaali. Krossi romaani põhjal tehti seal 2006. aasta suvel lavastus.

Ka teadusena on astronoomias midagi teistsugust, võib-olla müstilist, kas või uurimismeetod. Astronoomia uurimisobjekte ei saa lähedalt uurida ega käega katsuda. Seal on väga eksootilised objektid ja sellised füüsikalised tingimused, mida maa peal ei saa kunagi tekitada: ülikõrged temperatuurid ja rõhud, suured ja väga väikesed tihedused.

Eestis leidub ka märkimisväärselt harrastusastronoomie.

Jah, ja viimasel ajal järjest rohkem. Iga-aastasele astronoomiahuviliste kokkutulekule tuleb kuni 120 inimest.

Mida jõukamad inimesed on ja mida rohkem on neil aega, seda enam hakatakse tegelema astronoomiaga.

Kas Eestis on ka harrastusobservatooriume?

Näiteks Jänedal on planetaarium, mida Sisask nimetab muusikatähetorniks. Sisask peab seal loengukontserte, mängib küllatunutele oma muusikapalu ja räägib vahele lugusid tähtkujudest. Saaremaale on Leo Katugin ehitanud oma observatooriumi. Ta ehitab ka ise teleskoobe.

Viljandimaal rajas füüsikaõpetaja Oskar Noorkõiv kooli juurde pooleldi isehitatud teleskoobiga observatooriumi.

Olete öelnud, et hästi arenenud astronoomial on mõju riigi majanduse arengule.

Jah, kui riik suudab panustada kosmoseuuringutesse ja -tööstusesse. Kui riigis on firmasid, mis suudavad ehitada elektroonikajuppe kas päris kosmoseaparatuuride või maapealsete vastuvõtuseadmete jaoks, töötada välja tehnoloogiaid, kuidas kosmosest saadavad andmed Maa peal vastu võtta, neid töödelda ning inimeste huvides ära kasutada.

Kosmosetööstuses on palju võimalusi: ilma ennustamine, põllumaade, metsade ja veekogude seisundite jälgimine ning keskkonnaseire.

21

EESTLAST ON RAHVUSVAHELISE ASTRONOOMIA UNIOONI LIIKMED. SUVEL LISANDUB NEILE VEEL 3.

Kas Eestis on selliseid firmasid?

On küll. Viimasel ajal on neid järjest juurde tulnud. On elektroonikafirmad, tarkvarafirmad, sageli tuuakse näiteks Regio positsioneerimise teenused, aga neid on kindlasti veel. Teiselt poolt on olulised teadus ja uurimine. Ei saa salata, et Tartu observatoorium on Eestis sellel alal esirinnas, kuigi kaugseirega tegeletakse ka mujal.

Eesti on arendamas koostööd Euroopa Kosmoseagentuuriga (European Space Agency ehk ESA), kus on 18 liikmesriiki. Üldise koostöö raames sõlmisime 2007. aastal. Praegu uuritakse võimalusi järgmiseks sammuks, et sõlmida koopereerunud riigi lepe. See tähendaks juba sissemaksu Eesti riigilt ESA eelarvesse, aga 90% sellest rahast peaks tulema Eestile tagasi tellimustena tööstusele ja uurimisprojektidena teadustöötajatele.

Kui läheb nii, et see koostöölepe sõlmitakse ja leitakse raha sissemaksuks, on lootust, et Eesti kõrgtehnoloogilised firmad hakkavad paremini arenema. Pikas perspektiivis peaks sellest kasu tulema kogu Eesti majandusele.

DARWINI TÄHENDUS BRITTIDELE

Fotod: Andres Tennus

Peter Carter

Suurbritannia suursaadik Eestis

Olgu kohe alguses öeldud, et ma ei ole teadlane. Seega ei kõnele ma õpetlase vaatepunktist. Kuid ma üritan anda mingi ettekujutuse sellest, mida Darwin tähendab brittidele.

Minu lähtepunktiks on, et laias laastus on meil on küllalt kindlakskujunenud arusaam oma ajaloost ehk meil on tugev ajaloolise järjepidevuse taj. Seda järjepidevust katkestavad otsustavad sündmused ja ajaloolised suurkujud, näiteks normannide invasioon 1066. aastal, üks meie ajaloo otsustavamaid hetki; Henry VIII, Wellingtoni hertsog, admiral Nelson ja Winston Churchill.

Veel ajaloolisi hetki – kuningas Charles I hukkamine, mõned aastad Inglise Vabariiki 17. sajandil, Napoleoni sõjad, Esimene maailmasõda, Teine

maailmasõda. Niisiis – järjepidevus, mida katkestavad otsustavad sündmused, mis on muutnud meie ajaloo kulgu, ja üksikisikud, kes on nendele muutustele oma isiksuse ja tegudega kaasa aidanud.

Teiseks rõhutan, et üldiselt, igapäevatasandil meie ajalugu ei vaeva meid eriti. Darwin on minu meelest üks sellistest suurkujudest ja ma arvan, et paljud britid on minuga nõus. Samas esindab ta ka järjepidevust.

Kõigepealt, ajaloolises plaanis oli ta oma ajastule vägagi iseloomulik kuju. Ta on 17. sajandi lõppu ja kogu 18. sajandit iseloomustanud plahvatusliku teadmiste arengu, teaduslike avastuste ja tehniliste leiutiste produkt, kuid seda ainuomasetl britlikul moel.

Mandri-Euroopa mõtteloolased kasutavad 17. ja 18. sajandit käsitledes silte, nagu valgustusajastu ja mõistuseajastu. Suurbritannia ajaloolased ei mõtle nendes terminites.

Me oleme abstraktsete mõttekonstruktsioonide puhul üsna skeptilised. Sellega ei taha ma öelda, nagu poleks meil suuri mõtlejaid. Me eelistame midagi konkreetset, midagi, mida on võimalik mõista, kuna seda saab katsuda või vaadelda. Ma arvan, et kõige paremini iseloomustab seda hoiakut tööstusrevolutsioon. Selle sisuks oli ühiskonna praktiline areng, tööstuslike protsesside rakendamine sotsiaalse arengu hüvanguks ja minu meelest tähistab see midagi hoopis muud kui termin «mõistuseajastu».

Darwin polnud muidugi tööstur, kuid oli mõtlemisviisilt väga konkreetne, suhestudes sellega, kuidas inimesed iseend nägid ja jätkuvalt näevad. See oli ka väga empiiriline, põhinedes andmetel, mida ta kogus mitte üksnes oma viis aastat kestnud reisil purjekal Beagle, vaid kogu elu kestnud uurimise ja vaatluste jooksul. Teda huvitasid bioloogia ja botaanika kõrval ka mitmed muud alad, näiteks geoloogia. Ta kummutas tööpoolest palju iganenud

arusaamu, kuid samas esindas ka briti filosoofilise ja teadusliku mõtte järjepidevust.

Samuti esindab Darwin nn andeka asjaarmastaja traditsiooni. Sellega ei taha ma öelda, nagu oleks ta olnud diletant – ta oli kõike muud, aga tal oli piisavalt jõudeaega, et asjad põhjalikult läbi mõelda ja tegeleda teadusega samavõrd armastusest tegevuse enda vastu, kui sellest tulenevate avastuste ja uute teadmiste pärast.

Kolmandaks on Darwin oluline, kuna ta ütles meile, kes me oleme ja milline on meie koht üldises maailmas plaanis. Ehtbritilikul kombel ei põhjustanud see revolutsiooniline idee erilist revolutsiooni. Tööstusrevolutsiooni sildist hoolimata ei meeldi meile revolutsioonid. Suurbritannia areng on evolutsiooniline, mitte revolutsiooniline, ja mul on küllalt alust seda väita.

Darwini vaated põhjustasid esitsa poleemikat ja mõjusid šokeerival, kuid märkimisväärselt lühikesel ajaga võeti need omaks. Seda ennekõike kiriku poolt, millele aitas muidugi kaasa asjaolu, et Inglise riigikirik on paindlik ja pragmaatiline ning üldiselt mõõdukas institutsioon. Siiski on märkimisväärne, kui kiiresti Darwini revolutsioonilised ideed Suurbritannias omaks võeti. Seda nii täielikult, et kui ta 1882. aastal suri, korraldati talle matused Westminster Abbeys, mis on Briti ajaloolise suurkuju staatuse ülim kinnitus.

Selles mõttes on Darwin tõeline Briti kangelane. Ta on seda endiselt. Me kanname teda endaga kaasas sõna otseses mõttes. Vähemalt enamik täiskasvanuid teeb seda. Ma kannan teda tänagi endaga kaasas – 10-naelasel rahatähel on kuninganna ühel, Charles Darwin teisel pool.

Ühendkuningriigi postiamet laseb Darwini sünniaastapäeva puhul välja kümme uut marki, mis kõik on Darwini eluga seotud. Enamik Suurbritannia inimesi, sõltumata 200. sünniaastapäeva puhul toimuvatest üritustest, teavad, kes on Darwin. Umbes kuus aastat tagasi korraldas BBC täiesti ebateadusliku küsitluse, et selgitada välja, kes on brittide meelest nende sada tähtsaimat rahvusaaslast läbi aegade.

Darwin tuli neljandaks. Teda edestasid esimesel kohal Winston Churchill, teisel kohal kuulus 19. sajandi insener Isambard Kingdom Brunel ja

KUI CHARLES DARWIN 1882. AASTAL SURI, KORRALDATI TALLE MATUSED WESTMINSTER ABBEYS, MIS ON BRITI AJALOOLOSE SUURKUJU STAATUSE ÜLIM KINNITUS.

kolmandal – ilmselt ajastusest tingitud juhus – printsess Diana. Arvake, kes tuli viiendaks. William Shakespeare!

See on tunnistus sellest, kui võrd sügavale on imbutunud Darwin inimese ja teadlasena meie teadvusesse. Ta pole oma olulisust tänaseni kaotanud. Tema töö on 150 aasta jooksul inspireerinud teadusuuringuid, mis üritavad lahendada meie olemuse ja päritolu küsimust. Seni värskeimaks Darwini ideede edasiarenduseks on arvatavasti inimgenoomi kaardistamine. Ka see saavutus viitab otseselt Darwini enda teooriatele ja avastustele.

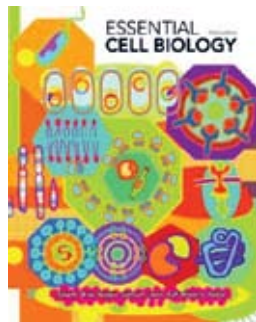
Tema teadmiste ja teaduslike huvide mitmekesisus muudavad ta väga ligipääsetavaks. Asjaolu, et ta kasvas üles ussikesi ja põrnikaid uurides, tähendab, et teda on lihtne lastele tutvustada, sest lastele meeldivad põrnikad, ussikesed ja teod. See on suurepärase viisi äratada lastes huvi Darwini ideede ja selle vastu, kuidas need on viimase 150 aasta jooksul arenenud. Täiskasvanuid inspireerivad tema ideed ja teooriad endiselt pidama emotsionaalset moraali- ja religiooniteemalist debatti.

Mõelgem vaid poleemikale, mis on viimastel aastatel lahvatanud kreatsioonismi taastõusu ja nn mõistuspärase loomise (intelligent design) ümber, nähtused, mis on küll selgelt palju levinumad Ameerika Ühendriikides, kuid millel on juba vastukaja niihästi Suurbritannias kui ka mujal.

Alates eelmise aasta keskpaigast toimub Darwini 200. sünniaastapäeva puhul üle kogu Suurbritannia palju üritusi, mis kulmineeruvad selle aasta lõpus «Liikide tekkimise» ilmutamise 150. aastapäevale pühendatud üritustega. Palju õnne sünnipäevaks, härra Darwin!

Essee põhineb Suurbritannia suursaadiku Peter Carteri ettekandel Charles Darwini 200. sünniaastapäevale pühendatud konverentsil TÜ aulakorras 12. veebruaril. Kõne tõlkis Lauri Randveer.

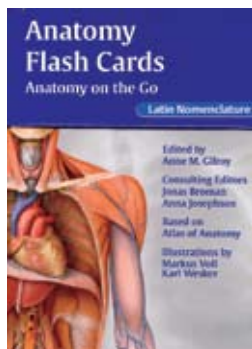
TÜ raamatupood soovitab:

Essential Cell Biology, 3rd Edition

Bruce Alberts, Dennis Bray, Karen Hopkin, Alexander Johnson, Julian Lewis, Martin Raff, Keith Roberts, Peter Walter
Garland Science, aprill 2009
Pehme köide, 860 lk,
ISBN: 9780815341307

hind: 880 kr

Anatomy Flash Cards. Anatomy on the Go. Latin Nomenclature ed.

Toim Anne M. Gilroy
Thieme Medical Publishers Inc., veebruar 2009
Karbis 376 illustr. kaarti,
ISBN: 9781604062151

hind: 700 kr

Biomechanics. Concepts and Computation Series: Cambridge Texts in Bio-medical Engineering

Cees Oomens, Marcel Brekelmans, Frank Baaijens
Technische Universiteit Eindhoven, Holland
Cambridge University Press, veebruar 2009
Kõva köide, 331 lk,
ISBN: 9780521875585

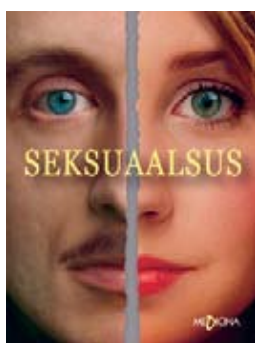
hind: 784 kr

Arm, hool ja õiglus. HIV-i ja aidsitöö käsiraamat

Tõlk Toivo Tomson, toim Kairi Tamuri
Luterlik Maailmaliit, 2007
Pehme köide, 112 lk,
ISBN: 9783905676532

hind: 35 kr

Seksuaalsus

Toimetajad Dan Apter, Leena Väisälä, Kari Kimola
Tõlge soome keelest Merle Nuia ja Ester Pihl
Toimetaja Sirje Ootsing
Medicina AS, märts 2009, kõva köide, 464 lk, ISBN: 9789985829899

hind: 565 kr

Teos annab ülevaate seksuoloogia mitmemõttelisest maailmast. Võttes arvesse seksuaalkultuuri, seksuoloogilise uurimistöö ning seksuaalsust hõlmavate meditsiiniliste ja psühhoterapeutiliste ravimeetodite pidevat arengut, on raamatusse koondatud oskusteave tähtsaks toeks eri kutsealade erialase pädevuse

arendamisel. «Seksuaalsus» sobib käsiraamatuks seksuaalnõustajatele ja -terapeutidele, arstidele ja psühholoogidele ning õppevahendiks sotsiaal- ja tervishoiutöötajatele nii põhi- kui täiendusõppes. Ühtaegu on see sisukas teatmeteos kõigile teemast huvitatuile.

Võõrkeelse kirjanduse tellimine
TÜ liikmeskonnale kehtib soodustus 10%
veebipood – www.ut.ee/raamatupood

Ülikooli 11
E-R 10 –18
L 10 –16

Õnnitleme

ENE-MARGIT TIIT – 75

Foto: Andres Tennus

22. aprillil tähistab oma 75. sünnipäeva emeriitprofessor Ene-Margit Tiit: matemaatilise statistika kateedri ja instituudi looja ning esimene korraline matemaatilise statistika professor Tartu Ülikoolis.

Tema tegemisi statistika arendamisel Eestis aastakümnete jooksul ei jõua siinkohal loetleda – tegelikult on kogu eriala areng nii või teisiti toimunud tema eest-

võttel. Kindlasti ei ole viimasel kümnel aastal pärast emeriteerumist töid ja tegemisi vähem olnud kui enne. Pikemate ja lühemate kirjatööde nimekiri pikeneb iga aastaga ning praeguseks on nende koguarv ületanud 600 piiri.

Tööde raskuspunkt on kaldunud matemaatiliselt statistikalt sotsiaaluuringutele ja rahvastikustatistikale, aga Ene produktiivsus on jätkuvalt ülikõrge.

Helsingi ülikooli audoktori tiitliga kaasnes 1998. aastal mõök, ent kahtlemata on sullepea Ene käes tõhusam töövahend. Tema kirjutiste sisukus ja laiahaardelisus on toonud kaasa tuntuse ja tunnustuse – Valgetähe IV järgu orden ja aumärk Tartu Täht väljendavad Eesti riigi ja kodulinna tänu tehtud töö eest.

Töödest ei ole kunagi puudu: Ene juhib Eesti Statistikaametis aastal 2011 toimuva rahvalo-

duse ettevalmistamist, kusagile ei ole kadunud arstid ja sotsiaalteadlased, kelle uurimused vajavad statistiku abi ning tudengite jaoks on ta ikka olemas – õppejõuna ja juhendajana.

Pilt Enest oleks poolik, kui siit puuduks värske ahjust tulnud sünnipäevakringel ja õdus vestlusring kodus kamina ümber kolleegide ja instituudi külaliste keskel. Sellele pildile mahuvad kindlasti veel lapsed ja lapselapsed, varahommikused jalutuskäigud Emajõe äärde, äsjavalminud suvekodu Otepää mail ja Kääriku suusarajad.

Õnnitleme head kolleegi ja õpetajat juubeli puhul ning soovime tema tegemistele õnne ja edu. Energiast mõtete teostamisel Enel juba puudu ei tule.

Kolleegide ja õpilaste nimel
Tõnu Kollo

KUULO KALAMEES – 75

Foto: Vello Liiv

Mükoloogia emeriitprofessor Kuulo Kalamees on sündinud 15. aprillil Tartu ülikooli spordipeda-

googi Aleksanderi peres. Looduse vastu hakkas ta huvi tundma Tartu 6. keskkoolis õpetaja Hans Kõiva õhutusel. Tartu Ülikooli bioloogiaosakonda astudes plaanis õppida botaanikuks, kuid kursusevenna ja hilisema kolleegi Peeter Põldmaa mõjutusel tekkis huvi seente vastu.

Lõpetanud ülikooli 1958. aastal bioloog-botaanikuna, jäi ta assistendina tööle geobotaanika ja taimesüsteemaatika kateedrisse, kus kümnekonna aasta jooksul nakatas seenehuviga mitmeid tudengeid, kellest nii mõnedki on tänini tema

töökaaslased. 1969. aastast töötab ta zooloogia ja botaanika instituudis, praeguses Eesti Maaülikooli põllumajanduse- ja keskkonna instituudis; 1992–1997 juhtis Kuulo Kalamees ZBI ja TÜ ühist mükoloogia õppetooli, misjärel valiti ta TÜ emeriitprofessoriks.

Kuulo Kalamees on uurinud lehkseente taksonoomiat, ökoloogiat ja levikut, tegelenud seente looduskaitse, mükogeograafia ja -sotsioloogia teoreetiliste probleemidega. Ligikaudu 200 teadus- ja populaararteaduslikku publikatsiooni põhinevad suures osas ta enda

kogutud materjalil, mistarvis on ta läbi rännanud pea terve Eesti, mitmed paigad Lääne-Euroopast Kamtšatkani, aga ka Gröönimaa ja Newfoundlandi.

Viiekümne aasta jooksul on Kuulo Kalamees aktiivselt seeni tutvustanud, avaldades arvukalt eestikeelseid seeneraamatuid. Suurepärase seenetundjana on ta meeleldi jaganud huvilistele oma teadmisi, olles alati valmis juhtima seeneretki ja andma nõu seenenäitustel. Ta on Eesti seeneuurijaid

liitva organisatsiooni – Eesti mükoloogiaühingu – üks asutaja ja esimees ning olnud selle katusorganisatsiooni Eesti Looduseuurija-te Seltsi president.

Intensiivse teadustöö ja selle populariseerimise kõrval on Kuulo Kalamehel alati jätkunud aega ja energiat hobidele. Nõnda on ta aastakümneid laulnud meeskooris ja tulnud peotantsu harrastajate võistlustel auhinnatud kohtadele. Samavõrd pühendunud on ta oma perele. Ometi tundub, et miski ei

saa vastu metsa kutsele, kui algab seenehooaeg. Väga hea looduse-tundjana teab ta täpselt, millal ja kuhu minna, et tulla tagasi mõne haruldase seeneliigi või korvitaie hõrkude söögiseentega. Kuidas neid seejärel suupäraseks muuta, on ta samuti korduvalt järele proovinud, sest ega siis arvukad trükisõnas ilmunud soovitusel saa olla laest võetud!

Õnne ja tervist juubilarile!
Tartu mükoloogid

RIHO ALTNURME – 40

Foto: Andres Tennus

Mulle tuli üllatusena, et ta nii noor on – 5. aprilli saab 40-aastaseks. Mitte et ta vana välja paistaks või eakana käituks, aga ta on nii palju teinud ja saavutanud. Ta on kirikuloo professor, kuus aastat on ta juhtinud usuteaduskonda, osalenud aktiivselt uurimisprojektides, korraldab üritusi ja üldse jätkub teda mitmele poole. Meil on ÕIS ja ETIS, kus kõik kenasti kirjas. Seepärast luban endale mõned isiklikumad noodid.

Olen Rihot tundma õppinud nii õppejõuna kui ka juhina. Kui küsida, mis teda kõige enam

iseloomustab, siis tuleb kohe mõttesse rahulikkus. See on iseloomujoon, mis meie heitlikul ja vastuoluderikkal ajal on lausa voorus. Ma ei ole kuulnud, et ta oleks häält tõstnud või praganud. Ega me ju täpselt tea, mis inimese hinges sünnib, aga tema rahu on kuidagi nakkav. Rihoga koos asja ajades tehakse seda rahulikult.

Riho suudab ennast organiseerida. Ma tean, kui raske on teha administratiivses ametis uurimistööd. Kord raamatukogu trepil kurtsin talle oma sellesisulist hingehäda. Tema ütles, et tal on kindel päev nädalas, mille ta võtab uurimistööks ja kirjutamiseks. Kui ülikoolis peaks veel kellelgi selliseid probleeme esinema, siis helistage professor Altnurmele ja küsige, kuidas ta seda teeb.

Riho on mitmekülgne inimene. Ta on õppinud ülikoolis matemaatikat. Tema põhiharidus on ajalugu. Nüüd on ta kirikuloo professor ja juhib usuteaduskonda. Ilmselt tänu mitmekülgele taustale suudab ta usuteaduskonda juhtida avatult ja konteks-

tuaalselt. Mulle tuli see meeldiva üllatusena, et Riho juhtimise ajal on kujunenud usuteaduskonnas teiste fakultetide seas suurim väljapoole õpetatavate ainepunktide osakaal. On ju ilus, kui üks vanim teaduskond teostab *universitas*'e printsiipi.

Me ei tea Riho isiklikust elust, hobidest ja ettevõtmistest suurt midagi. Ta on alati kohal kolleegina ja juhina. Kui teda pole, siis on ta kas välismaal või Hiiumaal oma suvekodus. Ma nuhkisin Riho järel ja uurisin tema abikaasalt hobide kohta. Sain teada, et Riho armastab kuulata muusikat ja teeb sporti, ujub ja suusatab.

Tahan professor Riho Altnurmele soovida kolleegide nimel midagi head. Mul on ettepanek, et mõelgu ta ise oma vaikselt, huumorimeelsel ja rahulikult viisil välja, mida ta tahab, et talle soovitakse. Siis arvestagu ta sellega, et just nimelt seda me talle soovimegi.

Tõnu Lehtsaar
religioonipsühholoogia professor

PEETER OJA – 60

Foto: erakogu

16. aprillil saab 60-aastaseks matemaatika instituudi dotsent Peeter Oja.

Peeter Oja lõpetas Tartu Riikliku Ülikooli 1972. aastal ja kaitses füüsika-matemaatika-kandidaadi kraadi 1975. aastal (juhendaja oli professor G. Vainikko).

Samast aastast on ta olnud

põhikohaga tööl Tartu Ülikoolis, alguses assistendi, seejärel vanemõpetaja ning alates aastast 1984 dotsendina. Selle aja sisse jääb ka aasta tööd õppejõuna Mali Vabariigis (1977–1978). Aastatel 1996–2002 oli ta arvutusmeetodite õppetooli hoidja kuni õppetooli sulgemiseni. Peeter Oja on avaldanud üle 70 teaduspublikatsiooni.

Juubilari iseloomustab põhjalikkus ja selge esitus nii teaduslike probleemide lahkamisel, õppetöös kui ka üliõpilaste juhendamisel.

Need omadused teevad temast suurepärase õppejõu, kelle loengud on kindlasti väga palju kaasa aidanud matemaatika-informaatikateaduskonna lõpetajate hariduse kvaliteedile.

Ta oskab väga hästi valida ju-

hendatavate võimetele vastavaid ülesandeid ning on alati valmis raskustest üle aitama. Peeter Oja teadusliku juhendamise kvaliteeti iseloomustab see, et tema juhendatavad lõpetavad oma õpingud reeglina kas nominaalaja jooksul või isegi varem.

Suure põhjalikkusega suhtub Peeter Oja ka oma suurde hobisse – tennisesse. Ta on juba aastaid vedanud ning juhendanud matemaatika-informaatikateaduskonna õppejõudude üsna arvukat tenniserühma.

Juubilari enda mängu iseloomustab seejuures samasugune ratsionaalsus, efektiivsus ning täpsus nagu tema teisi tegemisi.

Jätkuvat edu õppetöös, teaduses ning ka tennisel.

Kolleegid

Õnnitleme

85 Silvia Oja, kehakultuuriteaduskonna emeriitdotsent – 28. aprill

80 Viktor Fainštein, majandusteaduskonna emeriitprofessor – 30. aprill

70 Rein Grünbach, rahvusliku käsitöö osakonna erakorraline lektor – 30. aprill

55 Kalle Remm, geo-informaatika vanemteadur – 9. aprill

Ahto Kallion, haldusosakonna juhataja – 13. aprill

40 Mailis Tõnisson, laborimeediitsiini assistent – 3. aprill

Heili Orav, üldkeeleteaduse teadur – 7. aprill

Mikk Heidemaa, zooloogia lektor, zooloogia erakorraline teadur – 12. aprill

35 Jelena Nõmm, kultuuridevahelise kommunikatsiooni dotsent – 5. aprill

Kaire-Lea Mällo, foto- ja videandmebaasi administraator – 10. aprill

Anneli Sepp, rekataloogimise osakonna juhataja – 28. aprill

30 Anton Samussenko, keemik – 2. aprill

Gerda Mihhailova, juhtimise lektor – 3. aprill

Anu Aonurm-Helm, farmakoloogia instituudi laborant – 10. aprill

Kristiina Tropp, alus- ja alghariduse lektor – 14. aprill

25 Liis Marmor, mükoloogia õppetooli tehnik – 3. aprill

Vladislav Ivaništšev, keemiahariduse õppetooli insener – 4. aprill

Olga Orehhova, inglise keele assistent – 8. aprill

Sander Sepp, farmakoloogia instituudi laborant – 23. aprill

20 Merit Burenkov, kogude arenduse osakonna abitööline – 15. aprill

KAITSMISED

6. aprillil kell 11 kaitseb **Kristiina Kuslapuu** Paabelis ruumis 305 teadusmagistritööd «Kultuuriväärtuste ja ühiskondlike tegurite mõju elutempole ning töö- ja puhkeaja suhtele Ameerika Ühendriikides, Lääne-Euroopas ja Eestis: võrdlev uuring». Juhendaja prof Krista Vogelberg, oponent dots Raili Põldsaar.

8. aprillil kell 14 kaitseb **Margus Eimre** Ravila 19–1038 meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks esitatud väitekirja «Organization of energy transfer and feedback regulation in oxidative muscle cells» («Energia ülekande ja tagasiside regulatsioon oksüdatiivsetes lihasrakkudes»). Juhendaja prof Enn Seppet (TÜ üld- ja molekulaarpatoloogia instituut). Oponent dots Vilmante Borutaite (Kaunase Meditsiiniülikool).

15. aprill kell 16.15 kaitseb **Jaan Lahe** TÜ nõukogu saalis doctor theologiae kraadi saamiseks doktoritööd «Gnosis ja juutus. Vana Testamendi ja juudi päritoluga motiivid gnostilises kirjanduses ning gnoosise päritolu küsimus» («Gnosis und Judentum. Alttestamentliche und jüdische Motive in der gnostischen Literatur und das Ursprungsproblem der Gnosis»). Juhendajad dr Peeter Roosimaa (TÜ), dr Hans-Gebhard Bethge (Berliini Humboldti Ülikool), dr Kurt Rudolph (Marburgi Ülikool). Oponent dr Ismo Dunderberg (Helsingi Ülikool).

17. aprillil kell 12.15 kaitseb **Radi Tegova** TÜ molekulaar- ja rakubioloogia instituudis Riia 23–217 doktoritööd «The role of specialized DNA polymerases in mutagenesis in *Pseudomonas putida*» («Spetsialiseerunud DNA polümeraaside roll *Pseudomonas putida* rakkudes toimuvates mutatsiooniprotsessides») geneetika erialal. Juhendajad prof Maia Kivisaar (TÜ MRI) ja Quattromed Cell Factory teadusdirektor Andres Tover. Oponent dr Jesús Blázquez, (Centro Nacional de Biotecnología, Cantoblanco, Madrid, Hispaania).

28. aprillil kell 15 kaitseb **Hendrik Luuk** Ravila 19–1006 filosoofiadoktori kraadi taotlemiseks neuroteaduste erialal väitekirja «Distribution and behavioral effects of WFS1 protein in the central nervous system» («Wfs1 valgu levik kesknärvisüsteemis ja selle mõju käitumisele»). Juhendajad prof Sulev Kõks ja prof Eero Vasar (TÜ füsioloogia instituut). Oponent dots Matti Airaksinen (Helsingi Ülikooli neuroteaduste keskus).

28. aprillil kell 10.15 kaitseb **Tsipe Aavik** Lai 40-218 doktoritööd teemal «Plant species richness, composition and functional trait pattern in agricultural landscapes: the role of land use intensity and landscape structure» («Maakasutuse ja maastiku struktuuri mõju põllumajandusmaastike taimkatte mitmekesisusele, liigilisele koosseisule ja funktsionaalsete tunnuste mustrile»). Juhendaja Jaan Liira (TÜ botaanika osakonna vanemteadur). Oponent Sara Cousins (Stockholmi Ülikool taimeökoloogia dotsent).

30. aprillil kell 9 kaitseb **Kaja Kiiver** TÜ molekulaar- ja rakubioloogia instituudis Riia 23–217 doktoritööd «Semliki Forest virus based vectors and cell lines for studies of replication and interactions of Alphaviruses and Hepaciviruses» («Semliki Forest viirusel põhinevad vektorid ja rakuliinid alfaviiruste ja hepatitsiviiruste replikatsiooni ning interaktsioonide uurimisel») viroloogia erialal. Juhendaja prof Andres Merits (TÜTI). Oponent prof Ari E. Hinkkanen (Kuopio Ülikooli biotehnoloogia ja molekulaarse meditsiini osakond, Kuopio, Soome).

30. aprillil kell 12 kaitseb **Meelis Kadaja** TÜ molekulaar- ja rakubioloogia instituudis Riia 23–217 doktoritööd «Papillomavirus Replication Machinery Induces Genomic Instability in its Host Cell» («Papilloomiviiruse DNA replikatsioon põhjustab peremeesrakus geneetilist ebastabiilsust») viroloogia erialal. Juhendaja prof Mart Ustav (TÜ/TI). Oponent prof Michael Botchan (Kalifornia Ülikoolist, Berkeley, Ameerika Ühendriigid).

TUNNUSTAMISED

TÜ suure medaliga tunnustati 60. sünnipäeval sotsiaalteaduskonna psühholoogia instituudi juhatajat, eksperimentaalpsühholoogia professorit **Jüri Allikut**.

TÜ väikese medali ja tänukirja pälvis 65. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna füüsika instituudi elektroonik **Tõnu Asu**.

TÜ aumärgi ja tänukirjaga tunnustati 75. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna keemia instituudi keemikut **Heiki Timotheusi** ja 60. sünnipäeval sama instituudi kolloid- ja keskkonnakeemia assistenti **Aarne Pruksi**, 60. sünnipäeval matemaatika-informaatikateaduskonna arvutiteaduse instituudi teoreetilise informaatika dotsenti **Rein Pranki**.

TÜ aumärgi pälvisid arstiteaduskonna finantstöö peaspetsialist **Larissa Uusküla** ja üld- ja molekulaarpatoloogia instituudi patoloogilise füsioloogia dotsent **Kalju Paju**, 65. sünnipäeval matemaatika-informaatikateaduskonna matemaatika instituudi matemaatilise analüüsi dotsent **Leiki Loone**.

TÜ tänukirja pälvisid 50. sünnipäeval loodus- ja tehnoloogiateaduskonna mereinstituudi kipper **Eerik Kurs**, 65. sünnipäeval sotsiaalteaduskonna sotsioloogia ja sotsiaalpoliitika instituudi vastutav sekretär **Villu Talv**, 60. sünnipäeval raamatukogu sisukirjelduse osakonna raamatukoguhoidja **Anne Lentsius**, 50. sünnipäeval kogude arenduse osakonna raamatukoguhoidja **Eda Linnumägi** ja 80. sünnipäeval haldusosakonna hooldustalituse riidehoidja **Koidula Taggel**.

TEATED

Aprillis Tartu Ülikooli aulas:

Kolmapäeval, 8. aprillil kell 19 esinevad kontserdiga metsosopran Annely Peebo ja Austria pianist Hartmut Hudezeck.

Teisipäeval, 14. aprillil kell 12 on aulas Eesti Rahva Muuseumi 100. aastapäeva pidulik aktus. Kell 19 annab samas klaverikontserdi Tanel Joamets.

Reedel, 17. aprillil kell 19 esinevad kontsertetendusel saksofonikvartett SaxEst ning solistid Yaroslava Kozina ja Andres Dvinjaninov.

Reedel, 24. aprillil kell 11 avatakse aulas inglise filoloogia osakonna konverents.

25. aprillil toimub **kevadine heakorrapäev Tartu koduta loomade varjupaigas**, kuhu on oodatud kõikide Tartu kõrgkoolide üliõpilased. Heakorrapäeval on plaanis varjupaiga ümbrus võsast puhastada ja rajada koertele jalutusaedik ja -väljak. Kõikide töövahendite eest hoolitsevad varjupaik ning sündmuse sponsorid. Osalemisest palume teatada hiljemalt 20. aprilliks aadressil loomadevarjupaik@gmail.com. Vaata ka www.loomadevarjupaik.ee.

6. aprillil kell 16 on **TÜ pensionäride ühingu Vitae** ruumides (Tähe 4) ülikooli naiste käsitööklubi. 8. ap-

rillil kell 14 esineb Vitae liikmetele Reet Vääri (Raevoja plats 12). 15. aprillil kell 12–14 toimub Vitae ruumides tervisetuba, 21. aprillil kell 13 elulooringi koosolek, 23. aprillil kell 15 keemikute klubi, 27. aprillil kell 16 tähistab samas põltsamaalaste klubi oma 20. sünnipäeva. 28. aprillil kell 16 on Vitae ruumides matemaatikute klubi, 29. aprillil kell 12–14 tervisetuba ja 4. mail kell 16 ülikooli naiste käsitööklubi.

Hea vilistlane!

Liitu vilistlaste andmebaasiga

www.ut.ee/andmed

Nii jõuab sinuni info vilistlastele mõeldud ürituste ning ülikooli igapäeva elu kohta.

Iga vilistlane loeb!

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu Ülikool
Ülikooli 18, 50090 TARTU
Tel: 737 5100
E-post: info@ut.ee
www.ut.ee